บทที่ 4

ชาวญัฮกุ้ร

ประวัติและวัฒนธรรมของชาวญัฮกุ้ร

ประวัติความเป็นมา

ชาว “ญัฮกุ้ร” หรือ “ชาวบน” หรือ “คนดง” เป็นกลุ่มชนพื้นเมืองกลุ่มน้อยซึ่งปัจจุบันอาศัยอยู่ในเขตใจกลางของประเทศไทยในอาณาเขต 3 จังหวัด คือ จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดนครราชสีมา โดยประมาณมีจำนวนของชาวญัฮกุ้รที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ในแต่ละจังหวัดดังนี้[1]

จังหวัดเพชรบูรณ์ มีชาวญัฮกุ้ร ประมาณ 300 คน อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

- อำเภอเมือง ได้แก่บ้านน้ำเลา บ้านห้วยไคร้
- อำเภอหนองไผ่ ได้แก่ บ้านท่าด้วง

จังหวัดชัยภูมิ มีชาวญัฮกุ้ร ประมาณ 2,462 คน อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

- อำเภอบ้านเขว้า ได้แก่ ตำบลชีบน ที่ บ้านวังกำแพง
- อำเภอเทพสถิต ได้แก่
  ตำบลบ้านไร่ ที่ บ้านไร่ บ้านวังอ้ายโพธิ์ บ้านวังตาเทพ บ้านวังอ้ายคง
  ตำบลนายังกลัก ที่ บ้านนา บ้านเสลี่ยงทอง บ้านโคกสะอาด บ้านน้ำลาด บ้านบุ่งเวียน
  ตำบลโป่งนก ที่บ้านสะพานหิน บ้านไชยมงคล บ้านสะพานยาว
- อำเภอหนองบัวระเหว ได้แก่ บ้านท่าโป่ง บ้านห้วยแย้

จังหวัดนครราชสีมา มีชาวญัฮกุ้ร ประมาณ 474 คน อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

---

[1] 1.อภิญญา และ สุวิไล : 2541, หน้า 5 2. ปรีชา อุยตระกูล หน้า 3

- อำเภอปักธงชัย ได้แก่ บ้านกลาง บ้านพระบึง บ้านวังตะเคียน และบ้านตะขบ
- อำเภอครบุรี ได้แก่ บ้านตลิ่งชัน บ้านมาบกราด

จำนวนประชากรรวมทั้งสิ้นประมาณ 3,236 คน[2] ในขณะเดียวกัน สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2540) ได้ศึกษาจำนวนประชากรตามโครงการแผนที่ภาษาและกลุ่มชาติพันธ์ พบว่ามีชาวญัฮกุ้รเหลืออยู่ประมาณ 6,000 คน[3]

นอกจากนี้จากคำบอกเล่าของชาวบ้านยังพบว่า มีชาวญัฮกุ้รอาศัยอยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียงกับหมู่บ้านเหล่านี้อย่างประปรายแต่ไม่แสดงตัวให้เห็นชัดเจนเท่ากับชาวญัฮกุ้รที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ได้เอ่ยชื่อมา

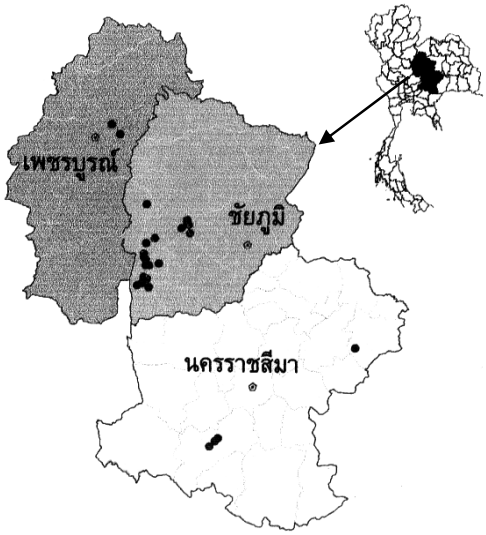

<u>ภาพที่ 1</u> การกระจายหมู่บ้านของชาวญัฮกุ้รในประเทศไทย[4]

ชาวญัฮกุ้รเป็นกลุ่มชนที่ใช้ชีวิตเร่ร่อน ไม่มีการรวมกลุ่มตั้งบ้านเรือนอาศัยอย่างถาวร ใช้ชีวิตอยู่ตามป่าเขายึดเอาแนวเขาพังเหยเป็นที่ทำไร่ ซึ่งพื้นที่ที่มีการย้ายถิ่นฐานเข้าไปอยู่ จะอยู่

---

[2] ประมาณการจำนวนประชากรจากการสัมภาษณ์ นายทองพิทักษ์ ยันจัตุรัส อบต. ตำบลบ้านไร่ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ, 2546

[3] สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2540 อ้างใน อภิญญา บัวสรวง, สมใจ ดำรงสกุล และ อินทิรา ฉลาดปรุ. คนกับอัตลกษณ์(2), 2546

[4] อภิญญา บัวสรวง และ สุวิไล เปรมศรีรัตน์. สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร, 2541, หน้า 5

ภายในเขต 3 จังหวัด คือ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดเพชรบูรณ์ และ จังหวัดชัยภูมิ ในการย้ายถิ่นฐานแต่ละครั้ง จะขนย้ายเฉพาะสิ่งจำเป็นติดตัวไป เช่น เสื้อผ้า โอ่งน้ำ และเดินเท้าไปตามป่าเขา เพื่อหาที่อุดมสมบูรณ์ในการตั้งถิ่นอาศัย เมื่อพบที่เหมาะสมจะตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มๆ ก่อนจะตั้งบ้านเรือน ชาวญัฮกุ้รจะมีพิธีเสี่ยงทายในการจัดหาที่อยู่อาศัย โดยให้ผู้อาวุโสที่สุดเดินนำทาง เมื่อพบพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ จะเสี่ยงทายด้วยการเอาข้าวสารกองกับดินแล้วเอากะลาครอบไว้ แล้วเสี่ยงทายด้วย การนอน ก่อนนอนจะอธิษฐานว่า "เจ้าที่เจ้าทางนางธรณี ถ้าให้อยู่เย็นเป็นสุขก็ขอให้ฝันดี อย่าให้ข้าวสารแตกจากกัน ให้อยู่เป็นกลุ่ม[5]"

จนกระทั่งเมื่อประมาณปี พ.ศ.2476[6] ได้มีการตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยอย่างถาวรและรวมกลุ่มกันเป็นหมู่บ้าน โดยจัดตั้งบ้านเรือนใกล้เคียงกับบริเวณที่เคยใช้ชีวิตเร่ร่อนมาตั้งแต่สมัยอดีต จนปัจจุบันได้มีการขยายหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านใหญ่ขึ้น และมีจำนวนหมู่บ้านมากขึ้น โดยเฉพาะในเขต 3 จังหวัดที่ได้กล่าวในเบื้องต้น

<u>ประวัติชาติพันธุ์ของชาวญัฮกุ้ร</u>

ด้วยเหตุที่ชาวญัฮกุ้รมีถิ่นอาศัยอยู่ตามภูเขาจึงเป็นที่มาของชื่อเรียกกลุ่มชนชาวญัฮกุ้รหลายชื่อ คือ 1. ญัฮกุ้ร 2. คนดง และ 3. ชาวบน ดังคำว่า "ญัฮกุ้ร" (Nyah Kur) หรือ "เนียะกูล" (Nia - Kuoll) เป็นภาษาพื้นเมืองที่ชาวญัฮกุ้รใช้เรียกตนเอง แปลว่า "คนภูเขา"(คำว่า เนียะ หรือ ญัฮ ในภาษาญัฮกุ้ร แปลว่า คน กุ้ร หรือ กูล แปลว่า ภูเขา[7]) ส่วนคำว่า "คนดง" เป็นภาษากลางที่คนภายนอกใช้เรียกชาวญัฮกุ้ร สาเหตุที่เรียกว่าคนดงเนื่องมาจากชาวญัฮกุ้รชอบอยู่ในป่าเขา หรือป่าดงจึงเป็นที่มาของคำว่า "คนดง" ส่วนคำว่า "ชาวบน"เป็นคำที่คนพื้นราบใช้เรียกชาวญัฮกุ้รหรือ กลุ่มชนที่อาศัยอยู่บนภูเขา เดิมนั้นชาวญัฮกุ้รไม่ชอบให้คนนอกเรียกพวกตนว่าชาวบน เพราะรู้สึกว่าเป็นคำ

---

[5] ปรีชา อุยตระกูล และ กนก โตสุรัตน์. การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ชาวบน, 2530 หน้า 20

[6] สัมภาษณ์ นายคูณ ยันจัตุรัส ชาวญัฮกุ้ร บ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดวัยภูมิ สัมภาษณ์โดย นางสาวรุ่งฤดี รักษ์มณี วันที่ 13 เมษายน 2546 (นายคุณ ยกจัตุรัส ให้สัมภาษณ์ ว่า ประมาณ 70 ปีที่ผ่านมา)

[7] อภิญญา บัวสรวง สมใจ ดำรงสกุล และ อินทิรา ฉลาดปรุ. การแสดงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวญัฮกุ้ร, 2546, หน้า 3

เรียกแบบดูหมิ่นเหยียดหยาม เช่น เวลาออกไปซื้อของในเมืองมักจะถูกทักทายจากคนพื้นราบว่า “พวกชาวบนมาแล้ว” สำเนียงที่พูดนั้นฟังแล้วดูเหมือนเหยียดหยาม จึงไม่ชอบ รวมทั้งไม่เข้าใจความหมาย แต่ชาวญัฮกุ้รส่วนใหญ่จะชอบให้คนนอกเรียกพวกตนว่า “คนดง” มากกว่าคำอื่น เพราะเข้าใจความหมายของคำซึ่งตรงกับความเป็นอยู่ในดง ในป่าเขา ข้อสังเกตในการเรียกชื่อกลุ่มชนชาวญัฮกุ้รอีกประการหนึ่ง คือ คำเรียก คนดง และ ชาวบน นั้น จะใช้เรียกชาวญัฮกุ้รที่อาศัยอยู่เฉพาะในเขตจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดชัยภูมิเท่านั้น แต่สำหรับชื่อเรียกกลุ่มชนชาวญัฮกุ้รที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์แล้วจะเรียกว่า “ละว้า” (สุวิไล และ อภิญญา, 2541) จากการศึกษาเอกสาร มีนักวิชาการบางกลุ่มเรียกกลุ่มนี้ว่า ชาวข่า หรือ ข่า ตองเหลือง (จิตร, 2519: 505 อ้างในปรีชา และ กนก: ชาวบน, 1)

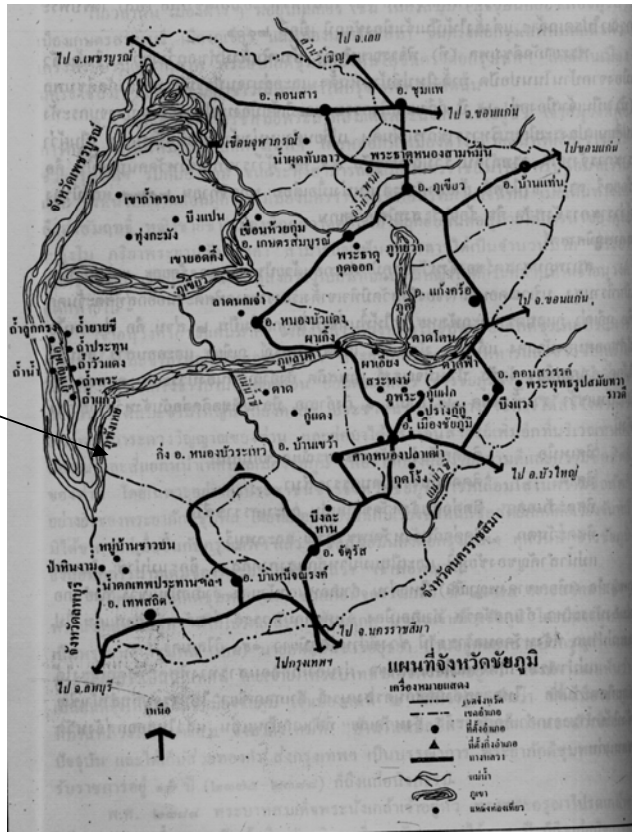

ภูเขาพังเหย

<u>ภาพที่ 2</u> แผนที่แสดงแนวเขาพังเหย บริเวณที่อาศัยของชาวญัฮกุ้ร[8]

[8] องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. <u>๓ ทศวรรษ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ.</u> พ.ศ.2532 หน้า 80(แม้ว่าเวลาจะล่วงเลยมายาวนานแต่หลักฐานที่แสดงถึงแผนที่แนวเขาพังเหยก็พบเพียงแผนที่ที่ที่ได้แสดงไว้)

ปัจจุบันนี้ไม่ว่าจะเรียกกลุ่มนี้ว่าอย่างไรชาวญัฮกุ้รก็ไม่มีการต่อต้าน เพราะชาวญัฮกุ้รเข้าใจความหมาย โดยมีอาจารย์สุวิไล (ศ.ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล) เข้ามาเป็นผู้สร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้าน ซึ่งเข้ามาประมาณ 10 ปีที่แล้ว

จากการสัมภาษณ์ชาวญัฮกุ้รไม่มีใครสามารถตอบได้ว่ากลุ่มตนมาจากที่ใด และเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใด ด้วยเหตุผลที่ว่านับตั้งแต่กำเนิดมาก็อาศัยอยู่พื้นที่แห่งนี้อยู่ และจากคำบอกเล่าของปู่ย่าตายายที่ได้ล่วงลับไปแล้ว บอกว่าอาศัยอยู่บริเวณแถบนี้มาเป็นเวลาเกือบ 100 ปี ส่วนใหญ่จะกล่าวอ้างถึงข้อสันนิษฐานของนักวิชาการว่า กลุ่มชนชาวญัฮกุ้รเป็นลูกหลานของชาวมอญสมัยทวารวดี ดังเหตุผลที่นักวิชาการนำมาอ้าง ดังนี้

1. ธิดา (2532) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองศรีเทพ โดยตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและการกระจายตัวของกลุ่มชาติพันธุ์มอญไว้ว่า วัฒนธรรมของทวารวดีได้กระจายอิทธิพลผ่านผู้ใช้ภาษามอญโดยเริ่มจากแกนของรัฐทวารวดีคือเมืองโบราณที่นครปฐม เข้าสู่ลุ่มน้ำลพบุรีและลุ่มน้ำป่าสักทำให้กลุ่มคนที่ใช้ภาษามอญทวารวดีกระจายตัวอยู่ในวงกว้างและทิ้งร่องรอยไว้ ณ บริเวณลุ่มน้ำป่าสักโดยพบว่ามีการรับวัฒนธรรมทางภาษาจากนครปฐม ละโว้ แพร่อยู่ในอาณาบริเวณอันกว้างขวางของลุ่มน้ำป่าสักและลุ่มน้ำลพบุรี แสดงให้เห็นว่า ศรีเทพ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการรับศิลปวัฒนธรรมทวารวดีของดินแดนลุ่มน้ำป่าสักและมีขอบข่ายสัมพันธ์กับชนลุ่มน้ำชี ลุ่มน้ำมูลตอนบน และลุ่มน้ำลพบุรีตอนท้าย อาณาบริเวณที่พบจารึกมอญที่หนาแน่นอยู่แถบจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น ชัยภูมิ มหาสารคาม กาฬสินธุ์ โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิที่ติดกับจังหวัดเพชรบูรณ์และจังหวัดลพบุรี มีการใช้ภาษามอญปะปนอยู่ จึงเป็นไปได้ว่าชาวญัฮกุ้รจะสืบเชื้อสายมาจากมอญโบราณสมัยทวารวดี (ธิดา, 2532 อ้างใน อภิญญา และอินทิรา, 2546)

2. จากผลการศึกษาตามโครงการแผนที่ภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย ของ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และ อภิญญา บัวสรวง พบว่าภาษาที่ใช้เป็นภาษาตระกูลเดียวกันกับภาษามอญโบราณ คือ ตระกูลออสโตรเอเชียติค สาขามอญ – เขมร (อภิญญา และสุวิไล, 2541)

เหตุผลทั้งสองประการที่ได้นำมาอ้างประกอบนี้น่าจะเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นถึงชาติพันธุ์ของชาวญัฮกุ้รว่าอาจจะสืบเชื้อสายมาจากมอญทวารวดีดังที่ได้กล่าวไว้ก็เป็นได้

<u>สภาพสังคมและวัฒนธรรม</u>

ชาวญัฮกุ้รชอบอยู่แบบสงบไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับคนภายนอก มีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย และมีนิสัยส่วนตัว คือ การไม่ไว้ใจคนแปลกหน้า สาเหตุเพราะว่าพวกเขาเคยถูกคนภายนอก (หรือชาวญัฮกุ้ร เรียกว่า “คนทุ่ง”) เอารัดเอาเปรียบหลายครั้ง เช่น การถูกคนทุ่งเข้าปล้นหมู่บ้านกวาดทรัพย์สินชาวบ้านไปหมดสิ้น การถูกคุกคามแหล่งทำมาหากินด้วยการตัดโค่นต้นไม้ใหญ่ในป่าจากการสัมปทานป่าไม้

<u>ภาพที่ 3</u> แสดงเครื่องมือทำมาหากินของชาวญัฮกุ้รในสมัยอดีต

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ วัดบ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ[9]

<u>ภาพที่ 4</u> กระดึงวัวของชาวญัฮกุ้ร

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ วัดบ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ[10]

---

[9] ถ่ายภาพจากนิทรรศการของชาวญัฮกุ้ร จัดแสดงประกอบงานประเพณีบุญหอดอกผึ้ง เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546

[10] ถ่ายภาพจากนิทรรศการของชาวญัฮกุ้ร จัดแสดงประกอบงานประเพณีบุญหอดอกผึ้ง เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546

เดิมนั้นชาวญัฮกุ้รยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักโดยการทำไร่ทำสวนเลี้ยงชีพ เป็นลักษณะผสม คือ จะปลูกพืชหลายชนิดผสมผสานบนพื้นที่เดียวกัน พืชที่นิยมปลูกในไร่ส่วนใหญ่จะมี พริก มันสำปะหลัง ลูกเดือย ข้าวโพด ปอ ฝ้าย เผือก มะเขือ ฟัก แฟง กล้วยและยาสูบ ผลผลิตที่ได้จะขายให้กับพ่อค้าชาวไทยและชาวลาวที่เข้ามารับซื้อในพื้นที่ และนำไปประกอบอาหารในครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีการปลูกข้าวไร่ตามไหล่เขาสำหรับเป็นอาหารประจำวันด้วย ซึ่งวิธีการปลูกข้าวของชาวญัฮกุ้รนั้นใช้วิธีขุดหลุมแล้วหยอดเมล็ดข้าวลงในหลุม ซึ่งบริเวณที่ใช้ปลูกข้าวเป็นบริเวณไหล่เขา เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวจะใช้มือรูดเม็ดข้าวออกจากรวงข้าวใส่กระบุง อาหารการกินของชาวญัฮกุ้รอาศัยจากธรรมชาติและผืนป่า รวมทั้งจากผืนไร่ของตนเองเท่านั้น เมื่อมีเวลาว่างผู้ชายจะเข้าป่าล่าสัตว์เพื่อนำมาเป็นอาหาร เนื่องจากในอดีตมีสัตว์ป่าค่อนข้างชุกชุมหลายชนิด เช่น เก้ง กวาง วัว กระทิง หมูป่า หมี ค่าง ฯลฯ นอกจากนำมาเป็นอาหารแล้วบางส่วนของพืชและสัตว์ยังนำมาทำเป็นยารักษาโรคได้ นอกจากอาชีพที่กล่าวมาแล้วชาวญัฮกุ้รยังมีความสามารถในด้านการจักสานภาชนะจากต้นหวายและไผ่ เช่น กระบุง ตะกร้า บุ้งกี๋ เสื่อหวาย ฯลฯ

<u>ภาพที่ 5</u> เครื่องมือทำมาหากินของชาวญัฮกุ้รในสมัยอดีต

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ วัดบ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ[11]

[11] ถ่ายภาพจากนิทรรศการของชาวญัฮกุ้ร จัดแสดงประกอบงานประเพณีบุญหอดอกผึ้ง เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546

<u>ภาพที่ 6</u> แสดงการสานเสื่อหวายของชาวญัฮกุ้ร

หมายเหตุ: ภาพจากสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร[12]

<u>ภาพที่ 7</u> สานตะกร้าของชาวญัฮกุ้ร

หมายเหตุ: ภาพจากสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร[13]

ในปัจจุบันด้านอาหารการกินของชาวญัฮกุ้รยังมีลักษณะเหมือนเดิม ยังคงมีการเพาะปลูกข้าวและผักสวนครัวสำหรับเอาไว้กินเอง อาหารที่นิยมรับประทานคือข้าวเจ้ากับน้ำพริกและปลาร้า ซึ่ง

[12] อภิญญา บัวสรวง และ สุวิไล เปรมศรีรัตน์: สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร, 2541

[13] อภิญญา บัวสรวง และ สุวิไล เปรมศรีรัตน์: สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร, 2541

น้ำพริกเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ ต้องมีในสำรับทุกมื้อ สำหรับปัจจุบันอาหารการกินไม่ได้หากินลำบากเหมือนเมื่อก่อน เนื่องจากมีพ่อค้าซึ่งเป็นคนทุ่งนำกับข้าวเข้าไปขายทุกๆเช้า จากเดิมที่เคยอาศัยผืนป่าและธรรมชาติก็หันมาซื้ออาหารสำเร็จรูปและพืชผักจากพ่อค้าหรือเข้าไปซื้อที่ตลาด แต่จะไม่ซื้อบ่อย โดยเฉพาะพืชผัก เนื่องจากชาวญัฮกุ้รมีการปลูกผักไว้กินเองเกือบทุกหลังคาเรือน และอาหารจำพวกเนื้อสัตว์นานๆ จึงจะซื้อมารับประทานเนื่องจากมีราคาแพง ปัจจุบันชาวญัฮกุ้รมีอาหารให้เลือกกินมากขึ้น และกินอาหารไม่แตกต่างจากคนทุ่งทั่วไป สำหรับการเข้าป่าล่าสัตว์นำมาเป็นอาหารนั้นปัจจุบันไม่มีแล้ว ด้วยเหตุที่ผืนป่าที่เคยอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งอาหารเลี้ยงชีพของชาวญัฮกุ้รได้ถูกทำลายตัดโค่นลงจากการนำไม้มาสร้างบ้านเรือนและการสัมปทานป่าไม้ การทำถนนเพื่อการคมนาคม และเพื่อการเพาะปลูก ส่งผลให้สัตว์ป่าต่างๆ ล้มตายและย้ายถิ่นอาศัยไปอยู่ที่อื่น พืชพรรณธรรมชาติที่เคยมีคู่กับป่าเขาหมดสิ้นไปด้วย จะมีก็เพียงการหาสัตว์เล็กที่ยังพอหาได้ เช่น ปู ปลา หอย กุ้งฝอย กระต่าย หนูนาฯลฯ

นอกจากอาหารคาวแล้วชาวญัฮกุ้รยังมีขนมหวานที่นิยมทำรับประทานเอง โดยส่วนใหญ่จะทำประกอบเวลามีงานบุญหรือเวลามีพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งจะทำกันเองทุกขั้นตอนตั้งแต่เตรียมแป้งจะใช้แป้งที่ทำขึ้นเองจากข้าวเหนียวและข้าวเจ้า ไม่นิยมซื้อแป้งสำเร็จรูป ขนมที่นิยมทำกัน เช่น ข้าวต้มมัด ข้าวปุ๊ ข้าวเกรียบ ขนมแป้ง ขนมข้าวโพด ขนมลิ้นหมา ขนมล่ะคน ขนมบัวลอย ขนมนางแล็ด (นางเล็ด)นอกจากนี้ในเวลาว่างหรือเวลาทำงานชาวญัฮกุ้รส่วนใหญ่จะนิยมเคี้ยวเปลือกไม้ไปด้วย คนที่นิยมเคี้ยวส่วนใหญ่จะเป็นวัยกลางคน หรือคนที่แต่งงานแล้วก็จะเริ่มเคี้ยว โดยเชื่อว่าประโยชน์ในการเคี้ยวนั้นเพื่อเป็นการขัดฟันให้สะอาดและให้ฟันแข็งแรง

<u>ภาพที่ 8</u> พ่อค้านำอาหารเข้าไปจำหน่ายในหมู่บ้านของชาวญัฮกุ้ร
หมายเหตุ: ภาพจากสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร[14]

[14] อภิญญา บัวสรวง และ สุวิไล เปรมศรีรัตน์: สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร, 2541

ด้านการประกอบอาชีพนั้น ชาวญัฮกุ้รยังยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก การทำไร่ทำสวนยังดำรงอยู่เหมือนเดิมแต่พืชพรรณที่นำมาปลูกไม่หลากหลายเหมือนอดีต พืชที่นิยมปลูกเป็นอาชีพนั้นส่วนใหญ่จะปลูกข้าว มันสำปะหลัง และข้าวโพด ส่วนพืชอื่นๆ จะปลูกเพื่อเป็นอาหารในครัวเรือนเท่านั้น ลักษณะการปลูกข้าวของชาวญัฮกุ้รในปัจจุบันนิยมทำนาหว่าน เมื่อถึงฤดูการเก็บเกี่ยวจะขอแรงงานคนในหมู่บ้านลงแขกเกี่ยวข้าวโดยใช้เคียวเกี่ยว บางครอบครัวที่มีเงินจะว่าจ้างรถเกี่ยวข้าวและนวดข้าว และเมื่อว่างจากฤดูเก็บเกี่ยว ชาวญัฮกุ้รจะไปรับจ้างทั่วไป โดยเฉพาะการไปรับจ้างตัดอ้อยในแถบจังหวัดกาญจนบุรี และการเข้าไปขายแรงงานในกรุงเทพฯของคนหนุ่มคนสาว โดยไปเป็นคนงานก่อสร้าง และไปทำงานในโรงงานต่างๆ บ้าง ส่วนของป่าที่เคยเก็บไปขายในอดีตนั้นไม่ค่อยมีแล้ว จะเหลือให้เห็นก็เพียงป่าไผ่ที่ยังคงเป็นแหล่งสร้างรายได้เพียงเล็กน้อยให้กับชาวบ้าน โดยการนำหน่อไม้มาบรรจุปี๊บขาย และตอนนี้มีการทำเสื้อพ็อกขายเฉลี่ยแล้วได้ตัวละ 70-80 บาท เฉลี่ยค่าแรงประมาณวันละ 10 บาท โดยมีมหาวิทยาลัยมหิดลช่วยส่งเสริม การขายโดยจะขายให้คนทั่วไปและคนในหมู่บ้านในเวลามีเทศกาล

ในด้านการสร้างบ้านอยู่อาศัย เดิมนั้นลักษณะบ้านของชาวญัฮกุ้ร เป็นบ้านเพิงไม้ใต้ถุนต่ำใช้ไม้ง่ามทำเสาบ้าน (เนื่องจากแต่ก่อนไม่มีเครื่องเจาะรูและตะปู จึงต้องใช้ไม้ง่ามเป็นสิ่งค้ำยันคานบ้าน)หลังคามุงด้วยหญ้าแฝก มีกระดื่อบเมียว หรือ หัวแมว ซึ่งทำจากฟ่อนหญ้าคาแห้งมัดเป็นห่วงสามห่วงผูกติดกันเป็นหัวกลมๆ คล้ายหัวแมวติดไว้ที่จั่วหน้าบ้าน ฝาบ้านและพื้นบ้านทำจากไม้ไผ่ผ่าซีก การแบ่งสัดส่วนของตัวบ้านและประโยชน์ใช้สอยนั้นบนบ้านจะแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ชานบ้านและในตัวบ้าน โดยทั้งสองส่วนนี้จะทำผนังแยกส่วนกันชัดเจน ชานบ้านโดยส่วนใหญ่จะใช้เป็นที่หุงหาอาหาร ใช้เป็นที่กินอาหารและเป็นที่สำหรับนั่งทำงานบางประเภทที่เป็นงานเบาๆที่ทำอยู่ที่บ้าน เช่น การทำเสื่อหวาย การจักสานและใช้เป็นที่นั่งคุยนั่งเล่นกันเวลาว่างงาน ส่วนในตัวบ้านใช้เป็นที่นอนและเก็บสิ่งของสำคัญ เป็นห้องนอนรวมกัน ไม่มีการแยกสัดส่วน ส่วนใต้ถุนบ้านใช้สำหรับเก็บผลผลิต หรือวางสิ่งของเครื่องใช้เกี่ยวกับการทำไร่ทำสวน และใช้แขวนเปลให้ลูกเล็กๆนอนในเวลากลางวัน

<u>ภาพที่ 9</u> ชาวญัฮกุ้รเตรียมตัวไปทำไร่และเด็กๆ ขึ้นรถอีแต๋นไปโรงเรียน

หมายเหตุ: ภาพจากอนุสาร อสท[15]

ปัจจุบันนี้ลักษณะที่อยู่อาศัยของชาวญัฮกุ้รแตกต่างไปจากอดีตค่อนข้างมาก มีการจัดตั้งที่อยู่อาศัยเป็นแบบถาวรและลงมาตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ราบใกล้เคียงกับบริเวณที่เคยอาศัยมาก่อน และใช้ชีวิตความเป็นอยู่เป็นหลักแหล่งที่แน่นอน โดยเฉพาะลักษณะการปลูกบ้านจากเดิมที่เคยเป็นลักษณะเพิงไม้ดังที่ได้กล่าวมา เปลี่ยนเป็นบ้านที่มีแข็งแรงถาวรขึ้น เปลี่ยนรูปทรงตามยุคสมัย ในขณะที่ผู้วิจัยลงไปศึกษานั้นลักษณะบ้านที่พบได้มากที่สุดคือ บ้านไม้ใต้ถุนสูง หลังคามุงด้วยสังกะสี ฝาบ้านทำจากแผ่นไม้ขัดเรียบปิดทึบ บางบ้านจะทำช่องหน้าต่าง เสาบ้านทำจากเสาไม้ทั้งต้นตกแต่งเป็นเสาสี่เหลี่ยมทำการขัดเกลาให้เรียบ บ้านบางหลังเป็นบ้านปูนชั้นเดียว หรือบ้านสองชั้นครึ่งไม้ครึ่งปูนตามแบบสมัยนิยม บางครอบครัวที่เป็นครอบครัวใหญ่ เช่น มีปู่ ย่า หรือ ตายาย พ่อ แม่ และลูกหลายคน การจัดแบ่งสัดส่วนของตัวบ้านมีความสำคัญและความจำเป็นมากขึ้น โดยเฉพาะห้องนอนมีการกั้นแบ่งเป็นส่วนตัวของแต่ละคนหรือกลุ่มคน เช่น ห้องตา ยาย ห้องพ่อ แม่ ห้องลูก บางครอบครัวที่มีเงินจะแบ่งห้องนอนให้ลูกๆ ทุกคน คนละห้อง ซึ่งการจัดแบ่งสัดส่วนของแต่ละบ้านจะจัดอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละครอบครัว

[15] อสท. 2545.ปีที่42 ฉบับที่ 12 กรกฎาคม 2545

<u>ภาพที่ 10</u> ลักษณะบ้านของชาวญัฮกุ้รสมัยอดีต

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ พิพิธภัณฑ์ชาวญัฮกุ้ร บ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

ลักษณะความเปลี่ยนแปลงในด้านความเป็นอยู่ของชาวญัฮกุ้รที่แสดงให้เห็นชัดเจนในปัจจุบันนี้ มีหลากหลาย มีความเจริญทางด้านวัตถุเพิ่มขึ้นตามลำดับ ปัจจุบันมีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ มีถนนหนทางตัดผ่าน การคมนาคมสะดวกสบายขึ้น เกิดการไปมาหาสู่กันระหว่างชาวญัฮกุ้รกับคนนอกกลุ่มได้ง่ายขึ้น และนับตั้งแต่ชาวญัฮกุ้รมีการติดต่อกับคนนอก หรือคนทุ่ง ทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน รับเอาวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะคนญัฮกุ้รจะมีการรับวัฒนธรรมของคนนอกกลุ่มเข้าไปใช้มาก หลายครอบครัวมีการแต่งงานระหว่างชาวญัฮกุ้รกับคนนอกโดยเฉพาะคนไทยและคนลาว จนทำให้ปัจจุบันนี้ชาวญัฮกุ้รกับคนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ มีการใช้ชีวิตร่วมกันจนกระทั่งแยกไม่ออกว่าใครเป็นคนดง และใครเป็นคนกลุ่มอื่น อีกประเด็นหนึ่งชาวบ้านค่อนข้างหัวอ่อนในเรื่องความคิดในด้านการเงินมากมักจะถูกเอาเปรียบในด้านการเงินอยู่เสมอ ส่วนใหญ่จะถูกควบคุมจากคนภายนอกโดยการให้กู้เงินดอกนอกระบบแล้วเอาที่นาไปจำนำ เมื่อไม่มีเงินส่งคืนต้องให้เจ้าหนี้ยึดที่นาไป ไม่มีที่ทำกิน จากนั้นก็ยึดบ้าน เหตุการณ์ลักษณะนี้ ยังเกิดขึ้นอยู่จนถึงปัจจุบันในสังคมของชาวญัฮกุ้รทำให้หลายครอบครัวมีฐานะยากจน

<u>การบริหารการปกครอง</u>

ในด้านการบริหารและการปกครองในอดีตและปัจจุบันค่อนข้างแตกต่างกันมาก ในสมัยก่อนที่ชาวญัฮกุ้รยังไม่มีการใช้ชีวิตร่วมกันกับคนนอกนั้นจะมีการเลือกผู้นำกลุ่ม โดยปรีชา และ

กนก (2530: 41) ได้กล่าวไว้ว่า[16] "ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันชาวบนให้ความสนใจกับการบ้านการเมืองน้อยมาก….. การเลือกผู้นำหมู่บ้านจะเลือกจากคนที่อาวุโส คนที่มาตั้งบ้านเรือนครั้งแรกและคนที่สามารถกล้าพูดกล้าคุยกับเจ้านาย (ข้าราชการ) ดังนั้นผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านที่ชาวบนอาศัยอยู่จึงมักเป็นบุคคลที่สืบต่อตำแหน่งจากพ่อหรือพ่อตาที่เคยเป็นผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชาวบ้านมาก่อน" จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่พรเทพ สื่อวงศ์สุวรรณ (ผู้ใหญ่บ้าน บ้านวังอ้ายโพธิ์, 2546) ได้ความว่า สำหรับการบริหารหมู่บ้านนั้นไม่ยุ่งยาก ปัจจุบันหน่วยงานราชการได้เข้าไปจัดระเบียบและวางกฎเกณฑ์ให้กับชาวญัฮกุ้รปฏิบัติ เช่น การกำหนดให้ชาวญัฮกุ้รมีบัตรประชาชน การที่ต้องเรียนหนังสือ การเสียภาษีให้กับราชการ การจัดระบบการปกครองให้สอดคล้องกับทางราชการ มีการเลือกตั้งผู้นำหมู่บ้านทั้ง สมาชิกอบต.และผู้ใหญ่บ้าน (ในตอนแรกไม่ได้รับการยอมรับจากชาวญัฮกุ้รเท่าใดนักเพราะรู้สึกว่าชีวิตพวกตนถูกควบคุมไม่เป็นอิสระ) แต่ละหมู่บ้านจะมีการจัดตั้งกรรมการบริหารหมู่บ้าน การตั้งคณะกรรมการฯ จะให้สิทธิ์คนดงเข้าเป็นกรรมการ และมีคนไทย คนลาว เป็นกรรมการด้วย เพื่อจะได้เข้าไปช่วยในการติดต่อราชการและติดต่อกับคนภายนอกได้สะดวก และการบริหารจัดการด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับชาวบ้านคณะกรรมการจะชี้แจงให้ชาวบ้านทราบเป็นระยะ ชาวบ้านที่นี่มีความซื่อสัตย์ ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม แต่ถ้าจะมีก็เกิดจากคนภายนอกที่เข้ามาอยู่ภายหลังมีการยุแยงชาวบ้านบ้างแต่ ไม่มีปัญหารุนแรง ปัจจุบันมีวัดและโรงเรียนประจำหมู่บ้านของแต่ละหมู่บ้าน ในด้านการเมืองการปกครองส่วนใหญ่ชาวบ้านจะไม่ค่อยให้ความสนใจ แต่ถ้ามีเรื่องเงินเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยชาวบ้านจะให้ความสนใจ มากขึ้น หรือขอเพียงมีเงินให้กู้ชาวบ้านจะรู้สึกว่ามีคนให้ความช่วยเหลือและพักพิงอาศัยได้

<u>การศึกษา</u>

ในเรื่องการศึกษาหรือการถ่ายทอดความรู้นั้นจำแนกได้ 2 ลักษณะด้วยกัน คือ การถ่ายทอดจากครอบครัวและเครือญาติ และ อีกลักษณะหนึ่งคือ การถ่ายทอดจากระบบโรงเรียน ในสมัยอดีตยังไม่มีการถ่ายทอดความรู้ระบบโรงเรียนจึงอาศัยการถ่ายทอดความรู้จากครอบครัวและเครือญาติหรือผู้ใกล้ชิดโดยถ่ายทอดกันเป็นรุ่นต่อรุ่น กล่าวคือ ปู่ย่าตายายถ่ายทอดต่อรุ่นพ่อรุ่นแม่ รุ่นพ่อรุ่นแม่ถ่ายทอดต่อรุ่นลูก และรุ่นลูกที่โตกว่าถ่ายทอดให้น้องๆต่อไป ซึ่งความรู้ต่างๆที่ได้สั่งสอนและถ่ายทอดต่อกันจะเป็นด้านการดำเนินวิถีชีวิตที่ได้รูปแบบสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษและได้ถูก

---

[16] ปรีชา อุยตระกูล และ กนก โตสุรัตน์ : การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย : ชาวบน, 2530 หน้า 41

ปรับเปลี่ยนและนำมาใช้ให้เหมาะสมตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ดังคำกล่าวของปรีชา อุยตระกูล และ กนก โตสุรัตน์ ที่ได้สรุปจากการศึกษาไว้ว่า[17]

> ในอดีตที่ผ่านมาครอบครัว เครือญาติและกลุ่มเพื่อนบ้านเป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการให้การศึกษาแก่สมาชิกใหม่ในสังคม การทำหน้าที่ดังกล่าวอาจทำโดยการผ่านทางคำสอนโดยตรงหรือเป็นการสอนทางอ้อมโดยผ่านทางสุภาษิตและคำคม คำอวยพร คำว่ากล่าวตักเตือนและแช่งด่า ตลอดจนนิทาน เพลง การละเล่น และขนบธรรมเนียมของสังคม เนื้อหาของคำสอนจะเน้นให้ลูกหลานยึดถือปฏิบัติตามประเพณีที่สืบต่อกันมา แม้แต่กรรมวิธีการทำไร่ การล่าสัตว์ ก็เรียนรู้จากพ่อแม่และกลุ่มเพื่อนบ้านโดยการสังเกตและเข้าร่วมกระทำคือทำไร่หรือล่าสัตว์โดยตรง กล่าวคือ ถ้าเป็นการทำไร่เด็กๆ จะเริ่มทำหน้าที่กวาดดินกลบหลุมที่ใช้หยอดข้าวก่อน เมื่อโตขึ้นเด็กหญิงจะเริ่มเรียนรู้วิธีการหยอดข้าว เด็กชายจะเรียนรู้การใช้ตัลชะนวลแซะซุยดิน ถ้าเป็นการล่าสัตว์เด็กผู้ชายจะเรียนรู้ด้วยการออกร่วมไปกับขบวนล่าสัตว์ของผู้ใหญ่ โดยครั้งแรกอาจช่วยหาบหรือขนเสบียงร่วมไปกับขบวน โดยไม่มีหน้าที่ในการล่า เมื่ออายุมากขึ้นมีประสบการณ์มากขึ้น จึงจะร่วมลงมือล่าเหมือนกับผู้ใหญ่คนอื่นๆ

สำหรับการศึกษาในระบบโรงเรียนนั้นก่อนที่โรงเรียนจะเข้าไปถึง ชาวบนเรียนรู้การอ่านหนังสือจากการเข้าไปเรียนในสำนักสงฆ์หรือวัดในหมู่บ้านใกล้เคียง โดยเรียนรู้คาถาอาคม เรียนรู้วิธีการรักษาทางไสยศาสตร์ เมื่อประมาณปี พ.ศ.2516 ได้เริ่มมีโรงเรียนระดับประถมประจำหมู่บ้านในระยะแรกๆ นั้น ชาวบ้านไม่ส่งเสริมด้านการศึกษาของบุตรหลาน ไม่ค่อยเห็นความสำคัญทางด้านการศึกษาในระบบโรงเรียนเท่าใดนัก เนื่องจากเห็นว่าลูกหลานจะต้องเป็นแรงงานสำคัญในการทำมาหากินและหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวโดยการทำนาทำไร่และการทำงานรับจ้าง ปัจจุบันนี้หนุ่มสาวในหมู่บ้านจะเข้าไปทำงานในตัวเมืองและกรุงเทพประมาณ 80% ของหมู่บ้าน เนื่องจากการทำมาหากินเฉพาะในหมู่บ้านไม่เพียงพอเนื่องจากค่าแรงถูก งานไม่ค่อยมี จะเหลือเฉพาะคนเฒ่าคนแก่กับเด็ก และบางหลังคาเรือนจะมีวัยกลางคนที่คอยเลี้ยงลูกอยู่บ้าน

ปัจจุบันทางคณะกรรมการหมู่บ้าน และกรรมการเครือข่ายชาวบนพร้อมทั้งครูอาจารย์ในโรงเรียนพยายามส่งเสริมและสร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้านให้เห็นความสำคัญของการศึกษา

---

[17] ปรีชา อุยตระกูล และ กนก โตสุรัตน์ : การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย : ชาวบน, หน้า 40

เดี๋ยวนี้จึงให้ความสำคัญในด้านการเรียนมากขึ้นโดยเฉพาะการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนในระดับมัธยม เมื่อเริ่มมีครอบครัวส่งลูกไปเรียน ครอบครัวอื่นๆ ก็เริ่มทำตามกันคือส่งลูกไปเรียนด้วย ทางคณะกรรมการฯ กำลังเร่งให้ลูกหลานได้ศึกษาทุกคน และในแต่ละหมู่บ้านมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาประจำหมู่บ้าน เมื่อเรียนจบ ป.6 ส่วนใหญ่ถ้าครอบครัวใดจะส่งบุตรหลานเรียนต่อระดับมัธยมจะไปเรียนต่อที่โรงเรียนนายังกลัก ซึ่งอยู่ในตำบลนายังกลัก อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

<u>ศาสนาและความเชื่อ</u>

ในอดีตประชาชนส่วนใหญ่ของชาวญัฮกุ้รนับถือผี มีความเชื่อด้านภูตผีวิญญาณ เวทมนต์คาถา ประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ล้วนแต่แฝงไว้ด้วยความเชื่อทางไสยศาสตร์ควบคู่ไปกับวิถีการดำเนินชีวิตของชาวญัฮกุ้รตลอดมา พิธีกรรมต่างๆ ที่เป็นพิธีกรรมเฉพาะของชาวญัฮกุ้ร เช่น การบูชาผีปู่ตาซึ่งชาวญัฮกุ้รเรียกว่า “ตาปู่บ้านสะพานเมือง” เชื่อว่าเป็นผีบ้านผีเมืองที่ปกปักรักษาหมู่บ้านโดยจะมีการเลี้ยงหรือทำพิธีเซ่นผีปีละครั้งและปฏิบัติกันสืบต่อมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ขั้นตอนและพิธีกรรมในการเลี้ยงผีของชาวญัฮกุ้รนั้น สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และ อภิญญา บัวสรวง ได้เขียนไว้ในสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร ดังนี้[18]

> ชาวญัฮกุ้รจะทำพิธีเลี้ยงผีปู่ตาประมาณเดือน 5 และเดือน 6 ก่อนจะทำพิธีจะซ่อมศาลผีเจ้าบ้าน เอาไม้ทำเป็นรูป ช้าง ม้า หอก ดาบ ปืนไว้ที่ศาล ผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้นัดวันสำหรับเลี้ยงผีให้ลูกบ้านทุกคนทราบว่าจะเลี้ยงผีวันใด เครื่องดนตรีใช้โทน ปี่แก้ว แคน เครื่องเซ่นมีข้าวดำ (ย้อมดินหม้อ) ข้าวแดง (ย้อมน้ำหมาก)ไข่ต้ม ดอกไม้ ธูป เทียน ยาสูบ ไก่ต้ม ผ้าแพร ผ้าไหม ชาวบ้านจะไปรวมกันที่ศาล หมอโทนจะเริ่มพิธีโดยตีโทน ชาวญัฮกุ้รจะเชิญคนทรงว่า ‘ถ้าผีเข้าแล้วก็ให้แสดงฝีไม้ลายมือ’ มีการฟ้อน ร้อง รำ ทำเพลง และบอกให้กินของที่นำมาเซ่น ถ้าผีญัฮกุ้รเข้า คนทรงจะร้องเป็นภาษาญัฮกุ้ร ถ้าผีลาวจะร้อง รำ เป็นภาษาลาว ถ้าผีไทยก็จะร้องเป็นภาษาไทย ขณะร้องชาวบ้านจะตีโทน เป่าปี่ เป่าแคน เสร็จแล้วชาวบ้านจะถามผีว่ามาจากไหน ผีจะบอกว่า มาจากเขาอะไร อยากกินอะไร บางทีก็ถามถึงญาติที่ตายไปแล้วว่าอยู่สุขสบายดีหรือไม่ แล้วเชิญ ผีกินเครื่องเซ่น เสร็จแล้วผีก็จะออก ผี

[18] อภิญญา บัวสรวง และ สุวิไล เปรมศรีรัตน์. สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร, 2541, หน้า 21

ตัวใหม่ก็จะเข้ามาเรื่อยๆ ตลอดวัน เช่น ผีป่า ผีญัฮกุ้ร ผีลาว ผีไทย ผีงูเหลือม ผีเจ้าพ่อพระยาแล เป็นต้น ระหว่างไหว้ผีจะมีการเสี่ยงทายคางไก่ ถ้าคางไก่ตรงแปลว่าจะดี การทำมาหากินดีไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ ถ้าคางไก่เอียงหรือคด ถือว่าไม่ดี

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในด้านการรักษาโรคโดยชาวญัฮกุ้รแบ่งการเจ็บป่วยออกเป็น 2 ประเภทคือ ประเภทเจ็บป่วยทางกาย จะเรียกว่า “โรคตัว” จะไปรักษาด้วยยาสมุนไพรกับหมอชาวบ้าน ซึ่งเรียกว่า “หมอนุย”ยาสมุนไพรที่นำมารักษาโรคมีหลายชนิด เช่น การนำแกนมะกอกและแกนข้าวโพดมาเผาไฟแล้วบดผสมกันนำมากินเพื่อแก้ไข้ ใบหัวเสือมาทุบผสมแป้งแล้วนำมาโปะไว้ที่ศีรษะเพื่อลดไข้

<u>ภาพที่ 11</u> ชาวญัฮกุ้รทำพิธีบวงสรวงผีปู่บ้านสะพานเมือง
หมายเหตุ: ภาพจากสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร[19]

แต่ถ้ามีการเจ็บป่วยที่รักษาด้วยสมุนไพรไม่หายหรือเจ็บป่วยภายในที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเชื่อว่าความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการทำผิดผีซึ่งเรียกว่า “โรคผีทำ” จะรักษาด้วยวิธีทางไสยศาสตร์ โดยจะไปรักษากับหมอผีที่เรียกว่า “ขมุก” หมอรักษาจะท่องคาถา 16 พระองค์และทำพิธีสะเดาะเคราะห์ เสริมดวงชะตา ตามความเชื่อเรื่องโชคลางพร้อมกับใช้ยาสมุนไพรประกอบด้วย (สัมภาษณ์: คูณ, 2546)

[19] อภิญญา บัวสรวง และ สุวิไล เปรมศรีรัตน์ : สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร, 2541

<u>ภาพที่ 12</u> ชาวญัฮกุ้รรักษาโรคด้วยพิธีทางไสยศาสตร์
หมายเหตุ: ภาพจากสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร[20]

บางครั้งเวลาเด็กอ่อนไม่สบายจะนำเด็กไปหาหมอเป่า หมอจะท่องคาถาแล้วเป่าศรีษะให้เด็กพร้อมกับท่องคาถาเพื่อรักษา นอกจากนั้นยังมีการป้องกันผีและสิ่งชั่วร้ายด้วยการนำใบหนาดมาแขวนหน้าบ้าน โดยเชื่อว่าจะป้องกันผีร้ายได้ หรือเมื่อมีใครคลอดลูกก็จะนำสายสิญจน์ผูกหวายมาคล้องคอให้ผู้เป็นแม่และนำเหรียญสตางค์มาผูกที่ข้อมือเด็ก แต่ปัจจุบันเมื่อเวลาเจ็บป่วยชาวบ้านจะไปรักษาที่โรงพยาบาลในอำเภอ หรือไปสถานีอนามัย บางครั้งก็จะรักษาด้วยวิธีทางไสยศาสตร์ควบคู่กันไป

ในด้านศาสนานั้นปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่หันมานับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีปฏิบัติไปตามแนวทางของพุทธศาสนา มีวัดและพระสงฆ์ประจำหมู่บ้าน แต่ในปัจจุบันนี้จากการพูดคุยกับชาวบ้านได้ทราบว่าได้มีชาวต่างชาติเข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านวังอ้ายโพธิ์หนึ่งครอบครัว โดยได้ตั้งบ้านอาศัยและสร้างสถานที่เผยแพร่ศาสนาคริสต์ ชาวญัฮกุ้รอธิบายว่าการเข้ามาของชาวต่างชาติครอบครัวนี้มีจุดประสงค์เพื่อเข้ามาศึกษาวัฒนธรรมของชาวญัฮกุ้รโดยเฉพาะวัฒนธรรมทางภาษาและได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับชาวญัฮกุ้รได้อย่างกลมกลืน ในขณะเดียวกันได้เปิดสอนภาษาอังกฤษ และสอนศาสนาคริสต์ไปพร้อมๆ กัน จนกระทั่งสามารถชักชวนให้ชาวบ้านหันไปนับถือศาสนาคริสต์ได้หนึ่งครอบครัว ซึ่งครอบครัวที่หันไปนับถือศาสนาคริสต์นั้น เป็นครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างยากจนกว่าครอบครัวอื่นๆ (ในหมู่บ้านวังอ้ายโพธิ์)

[20] อภิญญา บัวสรวง และ สุวิไล เปรมศรีรัตน์ : สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร, 2541

<u>ภาพที่ 13</u> ชาวญัฮกุ้รใส่บาตรพระสงฆ์ตอนเช้า

หมายเหตุ: ภาพจากสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร[21]

<u>ประเพณีและพิธีกรรม</u>

ชาวญัฮกุ้รยึดถือปฏิบัติตามประเพณีและพิธีกรรมของฮีต 12 คลอง 14 และพิธีทางพื้นเมืองอีสาน[22] เช่น บุญเข้ากรรม บุญคูนลานหรือบุญคูนข้าว บุญโกนจุก บุญกินดอง บุญคูนลาน บุญข้าวจี่ บุญปีใหม่ บุญเบิกบ้าน บุญเข้าพรรษา บุญผเวส บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก ฯลฯ โดยการทำพิธีต่างๆ ได้มีการประยุกต์ตามแนวปฏิบัติตามหลักของพุทธศาสนา ซึ่งประเพณีแต่ละอย่างมีลักษณะ ช่วงเวลาและแนวคิดในการทำพิธี ตัวอย่างเช่น

บุญเข้ากรรม ปฏิบัติกันในช่วงเดือนธันวาคม – มกราคม หรือ เดือนอ้าย เป็นพิธีกรรมของพระสงฆ์โดยพระสงฆ์จะปฏิบัติธรรมเป็นเวลา 7 วัน 7 คืน (หรือมากกว่านั้น) โดยไม่ปฏิบัติกิจอย่างอื่นและห้ามมีสิ่งใดรบกวน เป็นช่วงที่พระสงฆ์ตัดจากโลกภายนอก เพื่อปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด ชาวบ้านมีส่วนร่วมด้วยการไปทำบุญถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์

บุญคูนข้าวหรือบุญคูนลาน ปฏิบัติกันในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ หรือ เดือนยี่ วิธีการทำพิธีนั้น ชาวบ้านจะเอาข้าวเปลือกมากองรวมกันแล้วนิมนต์พระสงฆ์มาสวด เพื่อเป็นการรับขวัญข้าวหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว

---

[21] อภิญญา บัวสรวง และ สุวิไล เปรมศรีรัตน์: สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร, 2541

[22] สวิง บุญเจิม, ป.ธ. 9 M.A., มรดกอีสาน. 2538

บุญข้าวจี่ ปฏิบัติกันในช่วงเดือนมีนาคม หรือ เดือนสาม โดยจะนำข้าวเหนียวมาปั้นเป็นก้อนแล้วนำไปชุบไข่ หรือน้ำผึ้ง หรือ โรยเกลือ แล้วนำไปปิ้ง จากนั้นนำไปถวายพระสงฆ์ แนวคิดในการปฏิบัติเช่นนี้ เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว ชาวนาได้เก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จใหม่ๆจึงต้องการนำข้าวหรือผลผลิตที่พึ่งเก็บเกี่ยวได้ ซึ่งถือว่าเป็น ของใหม่และเป็นของที่ดีบริสุทธิ์ไปทำบุญถวายพระสงฆ์ เพื่อเสริมบุญกุศลให้แก่ตนเอง

นอกจากตัวอย่างที่กล่าวมานี้ ยังมีประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่หมุนเวียนไปตามรอบปีดังที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้น

ในขณะเดียวกันชาวญัฮกุ้รมีประเพณีและพิธีกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองอยู่หลายอย่างโดยประเพณีต่างๆที่มีขึ้นมานั้นจะกระทำควบคู่กับการดำเนินชีวิต ดังตัวอย่างประเพณี ที่ยกมาอธิบายในที่นี้ ซึ่งเป็นประเพณีที่น่าสนใจ เช่น ประเพณีการเกิด ตั้งแต่เริ่มมีการกำเนิดสมาชิกใหม่จะมีประเพณีและพิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิดซึ่งจะปฏิบัติกับทารกที่เกิดใหม่และแม่ โดย เมื่อเด็กคลอดออกมาหมอตำแยที่ทำคลอดจะใช้ผิวไม้ไผ่ลนไฟตัดสายรก จากนั้นนำรกไปฝังไว้ใต้บันไดบ้านแล้วก่อไฟบนหลุมที่ฝังรกเด็ก สำหรับทารกนั้นเมื่อคลอด ออกมาหมอตำแยจะนำไปนอนบนกระด้งที่ปูด้วยใบตอง แล้วจัดทำเครื่องเซ่นผี ประกอบด้วย หมาก พลู เงิน 10 สลึง ข้าวสาร 1 ขัน ด้วยขาว 1 ม้วน กำไลทองเหลืองหรือแหวน 1 วง และกระจก 1 บาน โดยนำไปวางไว้ที่ใกล้ๆกับกระด้งที่เด็กนอนอยู่ซึ่งในพิธีกรรมเช่นนี้มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนที่เกิดมานั้นจะผูกพันธ์กับชาติที่แล้ว พ่อแม่ในชาติปางก่อนจะมีความผูกพันธ์และห่วงใยไม่ว่าลูกจะเกิดในชาติใด พ่อแม่จะจำได้เสมอและตามมารับไปอยู่ด้วย ซึ่งหมายถึงเด็กที่เกิดใหม่อาจจะเสียชีวิตลง ด้วยความเชื่อที่ว่าเกิดจากการกระทำของผีพ่อแม่เมื่อชาติที่แล้ว จึงจำเป็นต้องมีการจัดเครื่องเซ่นผี เพื่อเชิญให้ผีมารับเครื่องเซ่นจะได้ไม่ต้องเอาชีวิตลูกไป สำหรับผู้เป็นแม่เมื่อคลอดลูกแล้ว จะต้องอยู่ไฟ เป็นเวลา 7 วัน การอยู่ไฟ คือ การใช้ชีวิตหลังคลอดบุตรอยู่ใกล้เตาถ่านไฟร้อนๆ ตลอดเวลาที่กำหนด(7วัน)โดยไม่ให้ลุกไปที่อื่นยกเว้นเวลาปลดทุกข์ โดยจะต้องดื่มน้ำร้อนต้มกับสมุนไพร กินข้าวกับเกลือและอาบน้ำร้อน ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้จะช่วยให้แม่ที่คลอดลูกใหม่ มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ร่างกายปรับคืนสู่สภาพปกติได้เร็วขึ้น ในขณะที่คลอดบุตรใหม่ๆ ผู้เป็นแม่ จะเอาสายสิญจน์มาคล้องคอตนเองและผูกแขนลูก เพื่อป้องกันอันตรายจากภูตผี

อีกประเพณีหนึ่ง คือ ประเพณีงานศพของชาวญัฮกุ้รในอดีตที่ปฏิบัติกันมาในช่วงที่ชาวญัฮกุ้รยังไม่มีพระและไม่มีวัด (ปัจจุบันมีพระและวัด มีวิธีปฏิบัติตามแนวทางของพุทธศาสนา) ลักษณะ

ปฏิบัติ คือ เมื่อมีคนตายในบ้านจะนำฟากไม้ไผ่มาห่อศพรัดด้วยเถาวัลย์ด้านหัว กลางลำตัว และปลายเท้า แล้วนำศพออกจากบ้านทางฝาบ้านด้วยการรื้อจะไม่นำลงทางบันไดเพราะเชื่อว่าผีจะแรง เมื่อนำศพไปถึงที่ฝังจะขุดหลุมแล้วนำใบไม้รองก้นหลุม จากนั้นจะนำศพวางลงหลุมในท่านอนคว่ำหันหัวไปทางทิศตะวันตกแล้วเอาดินกลบหลุมจากนั้นนำท่อนไม้มาวางทับ แล้วสาดข้าวสารเสกไว้หน้าหลุม และเอาไม้หนามชะหน้าหลุมไว้ เชื่อว่าเป็นการสะกดไม่ให้วิญญาณขึ้นมาหลอกหลอน เมื่อถึงเวลาอันสมควร (อาจจะประมาณ 4-5 ปี) จะขุดเอาศพมาเผา ตามประเพณีแล้วเก็บขี้เถ้ากระดูกใส่หม้อดินแล้วปิดด้วยผ้าขาว (ชาวญัฮกุ้รเรียกว่า “หม้อธาตุ”) จากนั้นนำไปเก็บไว้ในถ้ำบนเขาและนำสิ่งของเครื่องใช้ของผู้ตายพร้อมทั้งเครื่องประดับต่างๆ วางไว้ข้างๆ หม้อ แต่ปัจจุบันนี้เมื่อมีคนตายจะนำไปเผาทันทีเนื่องจากมีวัดและมีเมรุเผาศพแล้ว ยกเว้นบางครอบครัว อาจจะยังไม่อยากเผาหรือญาติพี่น้องไม่ได้อยู่พร้อมหน้ากัน จะเก็บศพด้วยวิธีการฝังหรือหล่อ เบ้าปูนโอบไว้ก่อนโดยจะเก็บไว้ที่วัด เมื่อใดที่พร้อม หรือญาติพี่น้องมาครบแล้วจึงจะทำการ ฌาปนกิจ

พิธีกรรมดั้งเดิมของชาวญัฮกุ้รมีมากมายแต่ที่ยังพอมีเหลือให้เห็นอยู่ไม่มากนัก เนื่องจากคนแก่เฒ่าจำไม่ได้บ้าง และล้มตายไปบ้าง ในปัจจุบันคณะกรรมการเครือข่ายชาวบนพยายามฟื้นฟูขึ้นนอกจากความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมต่างๆแล้ว ยังมีประเพณีที่ชาวญัฮกุ้รได้สืบสานกันมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งประเพณีหนึ่งที่ถือว่าสำคัญมากสำหรับชาวญัฮกุ้รคือ “ประเพณีงานบุญหอดอกผึ้ง” ที่จัดขึ้นโดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อบวงสรวงเทวดาฟ้าดินและอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้ญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว และมีจุดประสงค์รองเพื่อให้พี่น้องชาวญัฮกุ้รได้มีโอกาสมาพบปะกัน โดยหนึ่งปีจะมีการจัดงานเพียงครั้งเดียวและจัดในช่วงสงกรานต์ของทุกปี แต่ห่างหายจากการปฏิบัติสืบต่อกันนานหลายปี และพึ่งจะได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยคณะกรรมหมู่บ้าน ผู้นำท้องถิ่นและคณะครูอาจารย์ที่เล็งเห็นความสำคัญในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม โดยได้รวมกลุ่มจัดตั้งเป็นเครือข่ายชาวบน (หรือญัฮกุ้ร) ขึ้นมา และได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการฟื้นฟูขนบธรรมเนียมและประเพณีจากสถาบันภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล นำโดย ศาสตราจารย์ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิญญา บัวสรวง โดยมีจุดประสงค์เพื่อต้องการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ต่างๆ ของชาวญัฮกุ้รที่ยังพอสืบสาวหาข้อมูลและข้อเท็จจริงได้ รวมทั้งแนวปฏิบัติต่างๆจากผู้เฒ่าผู้แก่ที่รับรู้ความเป็นมาที่ยังคงมีชีวิตอยู่ โดยได้รวบรวมเอาเอกลักษณ์ต่างๆที่แสดงถึงความเป็นชาวญัฮกุ้รและนำแสดงออกให้เห็นในงานบุญหอดอกผึ้ง ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนของประเพณี (มีการปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม) การแต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองที่ปัจจุบันจะใส่กันเฉพาะในประเพณีงานบุญหอดอก

ผึ้งเท่านั้น พร้อมกับป๊ะเร่เร่ที่ปัจจุบันอยู่ในฐานะของมหรสพประกอบในงานบุญหอดอกผึ้ง รวมทั้งการละเล่นต่างๆ ที่เป็นประเพณีดั้งเดิมของชาวญัฮกุ้ร

ขั้นตอนของประเพณีงานบุญหอดอกผึ้งในปัจจุบันจะเริ่มจาก เมื่อถึงวันงาน (ในช่วงสงกรานต์) ชาวญัฮกุ้รที่อยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ จะมารวมกันตามจุดนัดหมาย(ในแต่ละปีจะเปลี่ยนที่นัดหมายไปเรื่อยๆ ในปี พ.ศ.2546 นัดหมายจัดงานที่ หมู่บ้านวังอ้ายโพธิ์) ทุกคนจะร่วมกันแต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองประจำกลุ่มคือ ผู้หญิงจะใส่เสื้อพ้อกหรือเสื้อเก๊าะ สำหรับผู้ชายจะแต่งกายด้วยการนุ่งผ้าโจงกระเบน แต่ปัจจุบันส่วนใหญ่จะนิยมนุ่งกางเกงสวมเสื้อคอกลม (จากการสังเกตพบว่าผู้คนที่มาร่วมทำบุญส่วนใหญ่เป็นคนแก่คนเฒ่าและวัยกลางคนสำหรับกลุ่มวัยรุ่นและวัยหนุ่มสาวจะพบจำนวนน้อย)

เมื่อมารวมกันแล้วจะร่วมกันทำกิจกรรม เริ่มจากการทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ตอนเช้าบนศาลาการเปรียญโดยผู้ที่มาทำบุญจะร่วมกันนำอาหารมาถวายพระ อาหารที่นำมาถวายเป็นข้าวสวยหรือข้าวเหนียวและกับข้าวเป็นกับข้าวประเภทเดียวกับที่ชาวญัฮกุ้ รับประทานกันในปัจจุบันและเป็นกับข้าวที่หาได้ง่าย เช่น ไข่ต้ม ไข่เจียว ปลาทอด ปลาย่าง แกงไก่ใส่หน่อไม้ดอง แกงปลาน้ำพริกปลาทู ผักสด ผักต้มฯลฯ นอกจากนั้นยังมีขนมหวาน ขนมพื้นบ้าน และผลไม้ เมื่อมาถึงศาลาจะนำกับข้าวไปเทใส่ถ้วยที่วางไว้ในถาดสำรับที่เตรียมไว้ถวายพระซึ่งที่วางไว้จนเต็มถาด การเทกับข้าวใส่ไปในถ้วยนั้นจะเทใส่ถ้วยใดหรือถาดใดก็ได้ และปริมาณกับข้าวที่นำมาส่วนใหญ่จะนำมาจำนวนไม่มากนัก จะเทได้ขนาดถ้วยที่เตรียมไว้ ส่วนคนที่มาทีหลังจะสังเกตว่าถาดใดมีกับข้าวอะไรบ้าง ถ้ากับข้าวที่เตรียมมาซ้ำกับคนอื่นจะเลี่ยงไปเทในถาดที่ยังไม่มี หรือถ้าในถาดไม่มีถ้วยว่างแล้วจะเทรวมใส่ในกับข้าวประเภทเดียวกันที่มีคนเทไว้ก่อน แต่ถ้าเต็มถ้วยแล้วจะเทใส่ถ้วยอื่นและวางไว้นอกถาด ส่วนข้าวจะนำไปใส่ในบาตรที่ทางวัดได้เตรียมไว้ โดยจะไม่แยกข้าวสวยหรือข้าวเหนียว จะใส่รวมไปด้วยกัน วิธีใส่ข้าวนั้นแต่ละคนจะใส่ครบทุกบาตรที่ตั้งเอาไว้

<u>ภาพที่ 14</u> สำรับถวายพระสงฆ์

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ วัดบ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

เมื่อได้เวลา พระสงฆ์จะสวดให้พรผู้ที่มาทำบุญและทำการประพรมน้ำมนต์ตามลำดับพิธีของพุทธศาสนา แล้วผู้มาทำบุญร่วมกันยกสำรับถวายพระสงฆ์พร้อมปัจจัยและสังฆทาน และอื่นๆ ที่เตรียมมาถวาย หากมีสิ่งของพิเศษที่นำมาถวายหรือมีเพียงชิ้นเดียว จะนำถวายเจ้าอาวาส รวมทั้งอาหารคาวหวานที่เหลือจากถาดสำรับจะยกถวายเจ้าอาวาส เมื่อพระสงฆ์รับแล้ว พระสงฆ์ฉันภัตตาหาร ผู้ที่มาร่วมทำบุญก็จะทยอยกันกลับบ้าน มีบางส่วนที่ยังนั่งพูดคุยและเก็บข้าวของบนศาลาให้เป็นระเบียบ เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จเรียบร้อยผู้คนที่ยังเหลืออยู่จะร่วมรับประทานอาหารโดยทานต่อจากสำรับพระสงฆ์ที่ฉันเสร็จแล้ว และเมื่อชาวบ้านรับประทานอาหารเสร็จจะช่วยกันเก็บกวาดศาลาและล้างถ้วยล้างจาน แล้วจึงแยกย้ายกันกลับบ้าน

<u>ภาพที่ 15</u> ชาวบ้านร่วมทำบุญตักบาตรในงานบุญหอดอกผึ้ง

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ วัดบ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

เมื่อเสร็จสิ้นพิธีทำบุญตักบาตรแล้วชาวญัฮกุ้รจากหมู่บ้านอื่นเริ่มทยอยแห่หอดอกผึ้งมารวมกันยังบริเวณวัดวังอ้ายโพธิ์เพื่อร่วมทำพิธีในลำดับต่อไป ซึ่งการเดินทางมาร่วมงานนั้นจะใช้รถอีแต๋นเป็นพาหนะในการเดินทางและจะมาจอดหน้าวัดแล้วตั้งขบวนแห่เข้ามาในวัด แล้วนำหอดอกผึ้งมารวมกันบนศาลาการเปรียญและรับประทานอาหารบนศาลาร่วมกัน ส่วนชาวบ้านวังอ้ายโพธิ์ต่างรอต้อนรับชาวญัฮกุ้รจากหมู่บ้านอื่น และบางส่วนแยกตัวไปจัดทำหอดอกผึ้งประจำหมู่บ้าน การทำหอดอกผึ้ง ได้แนวคิดมาจากคำเปรียบเทียบของคนโบราณว่า มีผึ้งชื่อว่าพญาร้อยแปดไปเอาเกสรดอกไม้มาทำรัง จึงได้แนวคิดว่า ผึ้งสามัคคีกัน สามารถนำเกสรดอกไม้มาทำรังได้ แต่ทำไมมนุษย์จะนำมาทำไม่ได้ จึงได้ทำขึ้นตามแบบอย่างของผึ้งโดยเชื่อว่าทำแล้วจะอยู่เย็นเป็นสุข เดิมนั้นได้ทำกันในช่วงสงกรานต์ธรรมชาติ คือ เดือน 5 เพ็ง (จะตรงกับวันพระคือ วันเพ็ญเดือน 5) แต่ปัจจุบันได้ยึดตามช่วงเวลาสงกรานต์หลวง และถ้าพ้นจากสงกรานต์หลวงทำเมื่อไรก็ได้ แรม 8 ค่ำก็ได้[23]

วิธีการทำหอดอกผึ้งนั้น จะนำขี้ผึ้งแท้มาละลายด้วยความร้อน แล้วใช้มะละกอตัดแต่งเป็นแม่พิมพ์ ซึ่งดัดเป็นช่อดอกรูปหกเหลี่ยม นำมาจุ่มลงในน้ำขี้ผึ้งที่ละลาย แล้วรีบนำไปจุ่มในน้ำเย็นเพื่อให้ขี้ผึ้งแข็งตัวแล้วแกะออกจากแม่พิมพ์ ขั้นตอนต่อไปเป็นการนำไปจัดทำเป็นหอ (คล้ายบ้านหรือศาลาไทย) โดยการนำโครงไม้และก้านกล้วยมาทำเป็นโครง แล้วใช้ไม้แหลมเสียบดอกผึ้งที่ทำไว้มาเสียบตกแต่งตามโครงที่ได้ทำขึ้น

<u>ภาพที่ 16</u> โครงหอดอกผึ้ง

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ วัดบ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

---

[23] สัมภาษณ์คุณตาเณร ยกจัตุรัส และ ตาหล่อง ญาติรักษา เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ วัดบ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

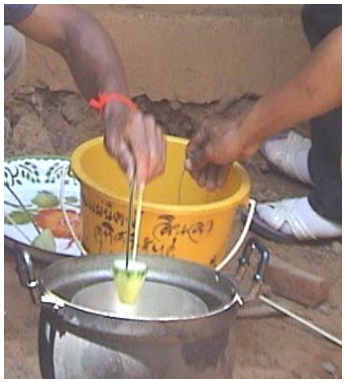

<u>ภาพที่ 17</u> การทำดอกผึ้งด้วยแม่พิมพ์มะละกอ

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ วัดบ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

<u>ภาพที่ 18</u> หอดอกผึ้งที่ทำเสร็จแล้ว

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ วัดบ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

เมื่อทุกหมู่บ้านเดินทางมาพร้อมกันแล้ว จะทำพิธีรดน้ำขอพรจากผู้อาวุโสในโอกาสวันสงกรานต์ การทำพิธีนั้นจะจัดตั้งโต๊ะหมู่บูชาเพื่อวางพระพุทธรูป แล้วจัดวางเก้าอี้สำหรับพระสงฆ์และคนแก่คนเฒ่านั่ง แล้วนิมนต์พระสงฆ์มานั่งถัดจากพระพุทธรูปต่อด้วยคนแก่คนเฒ่า เมื่อทุกอย่างพร้อมจะเริ่มทำพิธีโดยการสวดมนต์บทพื้นฐานแล้วพระสงฆ์อาราธนาศีลและให้พร การรดน้ำขอพรนั้นจะใช้ใบมะยมชุบน้ำอบที่ได้ทำการผสมไว้ในถัง แล้วเริ่มสรงน้ำพระพุทธรูป สรงน้ำพระสงฆ์

และผู้อาวุโสตามลำดับ การรดน้ำพระสงฆ์และผู้อาวุโสนั้น จะเอาน้ำมาสลัดใส่มือและเท้าโดยผู้ที่จะขึ้นมารดน้ำขอพรเป็นกลุ่มแรกๆ คือกลุ่มผู้นำและกรรมการหมู่บ้านตามด้วยลูกบ้านและเด็กๆ

เมื่อเสร็จพิธีรดน้ำขอพรแล้วจะต่อเนื่องด้วยพิธีแห่หอดอกผึ้ง ก่อนจะเคลื่อนขบวนแห่ จะทำการจุดประทัดที่ศรัทธาเพื่อเป็นการบอกกล่าวเทวดาฟ้าดินและบรรพบุรุษแล้วแห่ออกจากวัด ศรัทธา (ชาวบ้านออกเสียงว่า ฉัด-ทา) เป็นการสานไม้ไผ่ขึ้นไปตามเสาสูง(ใช้ลำไผ่ทำเป็นเสาวาง ไว้ 4 มุม) แต่ก่อนจะทำสูงมากในระดับ 3 ช่วงไม้ไผ่ ปัจจุบันทำแค่ 1 ช่วงไม้ไผ่ สิ่งที่ใส่ลงไปคือประทัดที่ทำจากไม้ไผ่อัดด้วยดินปืน ตับละ 5 กระบอกผูกติดกับเสา 4 ด้าน ทำชนวนยาวต่อกัน เวลาจุด จุดที่เดียวแล้วให้แตกไล่กันขึ้นไปข้างบน มีเสียงคล้ายประทัด แต่เสียงดังกว่า

<u>ภาพที่ 19</u> กองทรายทำขึ้นประกอบการจัดงานประเพณีงานบุญหอดอกผึ้ง

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ วัดบ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

<u>ภาพที่ 20</u> พิธีรดน้ำขอพรจากพระสงฆ์และผู้อาวุโสในโอกาสวันสงกรานต์

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ วัดบ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

การจุดประทัดที่ศรัทธานั้นมีความเชื่อควบคู่ไปกับการจุด 2 ด้าน ความเชื่อแรกคือ เพื่อให้เสียงขึ้นไปถึงบนสวรรค์ ให้บรรพบุรุษผู้ที่ล่วงลับไปแล้วได้รับรู้ว่าลูกหลานได้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ และความเชื่อที่สองคือ เพื่อส่งผู้ล่วงลับขึ้นสวรรค์ การทำศรัทธาจะทำประกอบเฉพาะเวลาสงกรานต์ การตั้งศรัทธาถ้าเสร็จงานแล้วไม่มีการรื้อถอนออกจะทำให้ฝนไม่ตก ดังนั้นเมื่อเสร็จการทำพิธีแล้วจะต้องรีบรื้อออกทันที

<u>ภาพที่ 21</u> การทำประทัด

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ วัดบ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

<u>ภาพที่ 22</u> ศรัทธา

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ วัดบ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

การแห่หอดอกผึ้ง เดิมนั้นมีการเป่าปี่ตีโทนประกอบขบวนแห่ แต่ปัจจุบันจะเป่าแคน ตีโทน กลองทอม (Tomba) ฉิ่ง และฉาบ มีการใช้แคนมาประกอบขบวน การจัดขบวนแห่มีพระพุทธรูปนำหน้า ต่อด้วยฆ้องใหญ่ใช้คนแบก แล้วตามด้วยหลวงพ่อนั่งเกวียนและใช้คนเทียมเกวียนแทนวัวหรือควาย (เนื่องจากวัวควายที่เทียมเกวียนได้ ปัจจุบันไม่มีแล้ว เพราะไม่มีการฝึก และจำนวนวัว – ควายมีจำนวนน้อยลง เนื่องจากไม่ได้เลี้ยงให้ใช้งานเหมือนเมื่อก่อน) โดยมีคนถือกรด (ร่ม) กันแสงแดดให้ ตามด้วยหอดอกผึ้งใช้คนแบกทิศละ 2 คน เป็น 8 คน พร้อมกับชาวบ้านที่มาร่วมงานช่วยกันถือเครื่องประกอบ ประกอบไปด้วยขนมนางเล็ด ข้าวโป่ง กล้วยสุกจัดใส่กระจาดมาเป็นชุด บางหมู่บ้านมีการจัดผ้าป่ามาด้วย การเดินแห่จะเดินเป็นขบวนพร้อมกับฟ้อนรำประกอบการตีกลอง ฉิ่ง ฉาบ และเป่าแคน เส้นทางการแห่หอดอกผึ้งจะแห่รอบหมู่บ้าน 1 รอบ แล้วกลับมาที่วัดตามเดิม เมื่อแห่กลับมาถึงวัดจะแห่เวียนด้านขวารอบศาลาการเปรียญ 3 รอบแล้วนำหอดอกผึ้งไปวางไว้ที่ปะรำพิธี

สำหรับกิจกรรมอื่นๆ มีการละเล่นประกอบการจัดงานตลอดทั้งวัน เช่น การเล่นสะบ้า การต่อยมวยทะเล มีการตีกลองร้องเพลงตามสมัยนิยม (เพลงสตริง,หมอลำ,ลูกทุ่ง ฯลฯ) และฟ้อนรำกันอย่างสนุกสนานจนกระทั่งถึงเวลาเย็น

<u>ภาพที่ 23</u> ขบวนแห่หอดอกผึ้ง

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ บ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

ชาวญัฮกุ้รจะแยกย้ายกันไปอาบน้ำรับประทานอาหารเย็น พอตกตอนกลางคืนหลังจากกินข้าวกินปลาแล้วจัดให้มีการแสดงป้ะเร่เร่ ซึ่งเป็นมหรสพเพียงอย่างเดียวเท่านั้น (เมื่อก่อนนอกจากมีป้ะเร่เร่เป็นมหรสพแล้วยังมีการละเล่นอื่นๆ เช่น รำวงชาวบ้าน โดยมีชาวบ้านเป็นคนรำ ใช้โทนตีประกอบกับการเป่าปี่แก้ว หรือ ปี่จั้ดแต้ (มีลักษณะคล้ายปี่ใน ปี่นอก ปัจจุบันไม่มีแล้ว)[24] การแสดงและชมป้ะเร่เร่นั้นใช้ลานวัดเป็นที่แสดง ลักษณะการจัดการแสดงจะปูเสื่อออกเป็นลานกว้างแล้วทั้งคนร้องและคนดูจะมานั่งรวมกันเป็นลักษณะวงกลมบนเสื่อที่ปู โดยให้ผู้ร้องนั่งตรงกลางและชาวบ้านที่มาชมนั่งล้อมรอบ เมื่อได้เวลาที่เหมาะสมผู้ร้องป้ะเร่เร่จะเริ่มร้องโดยให้ผู้ร้องฝ่ายชายเป็นฝ่ายเริ่มร้องก่อน และให้ฝ่ายหญิงเป็นผู้ตีโทนให้จังหวะประกอบการร้อง เมื่อฝ่ายชายร้องจบในเนื้อหาใจความ (ความสั้นยาวของเนื้อหาการร้องขึ้นอยู่กับผู้ร้อง) จะสลับให้ผู้หญิงร้องโต้ตอบในเนื้อหาใจความของผู้ชายที่ได้ร้องจบไปก่อนหน้านี้ และจะร้องสลับกันแบบนี้ไปเรื่อยๆ จนกระทั่งฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตอบกลอนไม่ได้ก็ถือว่าเป็นผู้แพ้ ในการร้องป้ะเร่เร่นั้น ผู้ร้องจะมีพี่เลี้ยงเป็นผู้คอยช่วยคิดและบอกบทโต้ตอบในกรณีที่ผู้ร้องคิดบทร้องแก้กลอนไม่ได้ เมื่อมีการร้องแพ้หรือชนะเกิดขึ้นแล้ว หากผู้ชมยังสนุกสนานและต้องการให้ร้องต่อ จะเริ่มร้องใหม่โดยให้ผู้ร้องฝ่ายชายร้องก่อนเหมือนเดิม โดยจะเปลี่ยนเนื้อเรื่องในการร้อง ในการแสดงนั้นจะแสดงจนกระทั่งได้เวลาที่เหมาะสมแล้วจึงเลิกร้อง (บางครั้งจะร้องกันจนสว่าง) พอรุ่งเช้าวันต่อมาชาวญัฮกุ้รจะร่วมกันถวายหอดอกผึ้งแด่พระสงฆ์ เพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลไปให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วถือเป็นการเสร็จสิ้นการทำพิธี

---

[24] สัมภาษณ์คุณตาเณร ยกจัตุรัส และ ตาหล่อง ญาติรักษา เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ วัดบ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ)

<u>วัฒนธรรมทางภาษา</u>

ชาวญัฮกุ้รมีภาษาพูดเป็นของตนเองคือ ภาษาญัฮกุ้ร หรือ ภาษาดง แต่ไม่มีภาษาเขียน จากการศึกษาของนักภาษาศาสตร์พบว่าเป็นภาษาที่อยู่ในตระกูลออสโตรเอเชียติค สาขา มอญ – เขมร สาขาย่อยโมนิค ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นภาษาดั้งเดิมในเอเชียอาคเนย์ ภาษาญัฮกุ้รมีส่วนคล้ายคลึงกับภาษามอญโบราณที่ใช้พูดในสมัยอาณาจักรทวารวดี ซึ่งอยู่ในสาขาเดียวกัน (อาณาจักรทวารวดีเป็นอาณาจักรที่เก่าแก่ในประวัติศาสตร์ของไทย)

ภาษาญัฮกุ้รนั้น นอกจากลักษณะภาษาจะแสดงลักษณะของกลุ่มมอญ – เขมรที่ชัดเจนแล้ว ภาษานี้ยังมีความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์อีกด้วย จากการศึกษาของนักภาษาศาสตร์ Gerard Diffloth (1984) ได้พบว่าภาษาญัฮกุ้รที่พูดกันอยู่ในปัจจุบันนี้ แม้จะมีความแตกต่างจากภาษามอญปัจจุบันเป็นคนละภาษา แต่กลับมีความคล้ายคลึงกับภาษามอญโบราณที่ปรากฏอยู่ในจารึกสมัยทวารวดีที่ค้นพบในประเทศไทย โดยทั่วไปเชื่อว่าภาษามอญโบราณเป็นภาษากลางของคนในยุคทวารวดีเมื่อประมาณ 2,000 ปีมาแล้ว จึงน่าเชื่อได้ว่าชาวญัฮกุ้รน่าจะเป็นลูกหลานของคนสมัยทวารวดีที่ยังหลงเหลืออยู่ถึงสมัยปัจจุบัน (อภิญญา และสุวิไล, 2541) ในขณะเดียวกัน ชาวญัฮกุ้รที่อาศัยอยู่ในแถบอำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิยังสามารถฟังภาษาลาว ภาษาไทยโคราช (ไทยเดิ้ง) และภาษาไทยกลางได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังพูดภาษาไทยโคราชได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าชาวญัฮกุ้รมีการติดต่อสื่อสารกับคนลาวและคนไทยมาตลอดด้วยการค้าขายระหว่างกลุ่มชนเหล่านี้ นอกจากนี้ในระยะหลังชาวญัฮกุ้รยังมีการแต่งงานกับคนนอกกลุ่มมากขึ้น และมักจะใช้ภาษาคนนอกเป็นหลัก ลูกหลานได้ฟังภาษาคนนอกเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะภาษาไทยและภาษาลาว จึงไม่สามารถพูดภาษาชาวบนได้ และมีวิถีชีวิตดำเนินไปเหมือนกับคนลาวและคนไทย จึงสามารถใช้ภาษาลาวและภาษาไทยได้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกันคนลาวและคนไทยที่ได้เข้ามาใช้ชีวิตกับกลุ่มชนชาวญัฮกุ้ร สามารถพูดและฟังภาษาดงหรือภาษาญัฮกุ้รเข้าใจได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน ลักษณะที่กล่าวมานั้นเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ส่งผล ให้ลักษณะความเป็นอยู่ทั่วไปของชาวญัฮกุ้รเปลี่ยนไป

ในปัจจุบันนี้ภาษาญัฮกุ้รกำลังอยู่ในสภาวะวิกฤติมีแนวโน้มว่าจะสูญหายไป เนื่องจากว่าปัจจุบันลูกหลานของชาวญัฮกุ้รนิยมใช้ภาษาไทยและภาษาลาวแทนภาษาญัฮกุ้ร โดยเฉพาะในกลุ่มคนหนุ่มสาวก็ยังพอฟังและพูดภาษาญัฮกุ้รได้บ้าง แต่เนื่องจากพวกเขาต้องออกไปพบปะและพูดคุยกับคนข้างนอกจึงไม่ได้ใช้ภาษาตนเอง จะใช้ภาษาญัฮกุ้รเฉพาะเวลาสื่อสารกันภายในครอบครัวเท่านั้นเมื่ออยู่กับคนนอกหรือคนญัฮกุ้รในครอบครัวอื่นจะไม่พูดภาษาญัฮกุ้รถึงแม้ว่าจะมีคนญัฮกุ้ร

อยู่ด้วยกันก็ตาม สาเหตุมาจากว่าเมื่อพูดแล้วคนนอกที่อยู่ด้วยฟังไม่รู้เรื่อง แต่สาเหตุลึกๆก็คือ รู้สึกอาย กลัวการดูถูกว่าเป็นคนป่าคนดง ยิ่งกว่านั้นถ้าเป็นครอบครัวที่ชาวญัฮกุ้รแต่งงานกับคนนอกกลุ่มด้วยแล้ว เมื่อมีลูก (ซึ่งชาวญัฮกุ้รเรียกว่า “ลูกซอด”) น้อยนักที่จะพูดภาษาญัฮกุ้ร แม้แต่การสื่อสารภายในครอบครัวก็ตาม ปัจจุบันภาษาญัฮกุ้รมีการพูดบ้างเฉพาะในกลุ่มคนเฒ่าคนแก่ที่อยู่ในบ้านเท่านั้น ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาภาษาญัฮกุ้รให้คงอยู่ ชาวญัฮกุ้รในเขตอำเภอเทพสถิตจึงมีแนวคิดที่จะถอดภาษาพูดออกมาเป็นภาษาเขียน โดยการนำของอาจารย์กันยา ศิริสลุง อาจารย์ประจำโรงเรียนบ้านน้ำลาด ที่ช่วยในการฟื้นฟู และได้ร่วมกับชาวญัฮกุ้รจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายชาวบนขึ้นโดยมีการจัดตั้งกรรมการเครื่อข่ายซึ่งมีทั้งชาวบน ชาวไทยและชาวลาวเป็นกรรมการ

ปัจจุบันทางคณะกรรมการพยายามเสนอขอความช่วยเหลือจากทางการในด้านงบประมาณเพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรม โดยเสนอผ่าน อบต.แต่ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนเท่าไรนัก ที่ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี คือจากมหาวิทยาลัยมหิดล ที่ได้นำงบประมาณเข้ามาสนับสนุน และเข้ามาฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิม ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ และงบประมาณบางส่วนชาวบ้านจะช่วยกันออกเงินสมทบ อีกส่วนหนึ่งคือ อาจารย์สุทัศน์ ศิริสลุง (อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านน้ำลาด พ.ศ.2546) ได้เงินจากโครงการ Zip นำมาตั้งชมรมเครือข่ายชาวญัฮกุ้ร นอกจากนั้นอาศัยดอกเบี้ยกองทุนหมู่บ้านมาใช้ ความช่วยเหลือในการถอดภาษาส่วนหนึ่งได้รับความร่วมมือจาก คณะครู-อาจารย์ในพื้นที่ นอกจากนี้ยังได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา คือ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และ ดร.อภิญญา บัวสรวง พร้อมกับทีมงานนักวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกันถอดภาษาพูดเทียบเคียงออกมาเป็นภาษาเขียน และได้เขียนไว้ในสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร ดังนี้[25]

[25] อภิญญา บัวสรวง และ สุวิไล เปรมศรีรัตน์. สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุ้ร, 2541, หน้า 9

แผนภูมิภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติค[26]

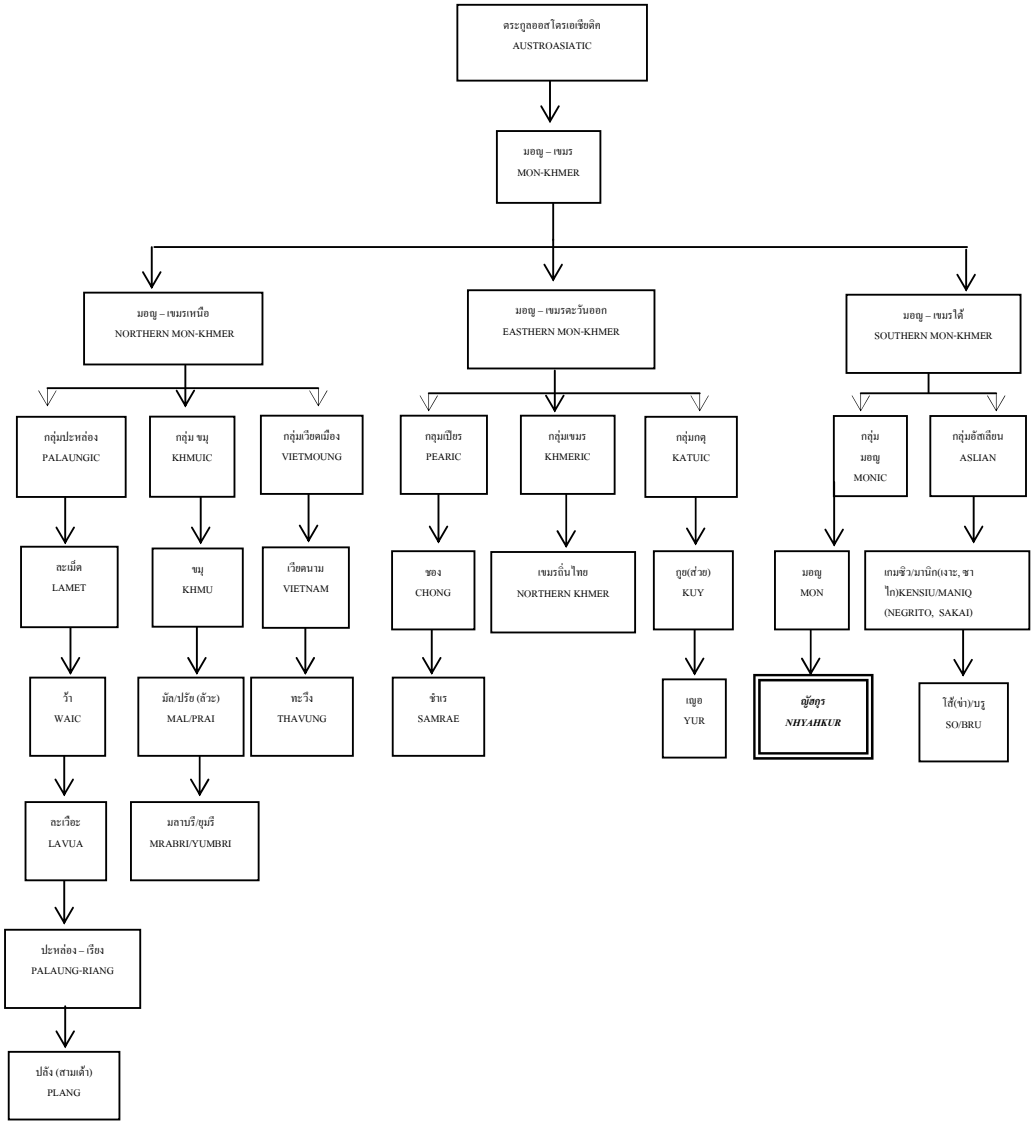

<u>ภาพที่ 24</u> แสดงแผนภูมิภาษา

[26] อภิญญา บัวสรวง และสุวิไล เปรมศรีรัตน์ สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ ญัฮกุ้ร 2541

ลักษณะระบบเสียง

พยัญชนะ ภาษาญัฮกุ้รมีพยัญชนะทั้งสิ้น 26 เสียง ดังนี้

ตารางที่ 1 พยัญชนะในภาษาญัฮกุ้ร

ฐานกรณ์ของเสียง / ลักษณะเสียง		ริมฝีปาก	ปุ่มเหงือก	เพดานแข็ง	เพดานอ่อน	คอหอย
เสียงกัก	อโฆษะ	p<ป>	t<ต>	c<จ>	k<ก>	<อ>
	อโฆษะมีลม	ph<พ>	th<ท>	ch<ช>	kh<ค>	
	โฆษะ	b<บ>	d<ด>			
เสียงสอดแทรก			s<ซ>			h<ฮ>
เสียงนาสิก	นาสิก	m<ม>	n<น>	<ญ >	ŋ <ง>	
	นาสิกอโฆษะ	hm<ฮม>	hn<ฮน>			
	เสียงรัว		r<ร>			
	เสียงรัวอโฆษะ		hr<ฮร>			
เสียงก้องดัง	เสียงข้างลิ้น		l<ล>			
	เสียงข้างลิ้นอโฆษะ		hl<ฮล>			
	อรรธสระ	w<ว>		j<ย>		
	อรรธสระอโฆษะ	hw<ฮว>				

เสียงพยัญชนะหลายเสียงออกเสียงเหมือนพยัญชนะภาษาไทย แต่มีหลายเสียงที่ออกเสียงต่างไป คือ <ญ> hm <ฮม> hn <ฮน> r <ร> hr <ฮร> hl <ฮล> และ hw <ฮว>

ในจำนวนพยัญชนะทั้ง 26 เสียงนี้มีเพียง 15 เสียงที่เกิดเป็นพยัญชนะสะกดได้ ได้แก่

p<-ป>	t<-ด>	c<-จ>	k<-ก>	?<-ะ>
	s<-ซ>			h<-ฮ>
m<-ม>	n<-น>	<-ญ>	<-ง>	
	r<-ร>			
	l<-ล>			
w<-ว>		j<-ย>		

สระ ภาษาญัฮกุ้รมีสระทั้งสิ้น 21 เสียง เป็นสระเดี่ยว 18 เสียง และสระประสม 3 เสียง สระเดี่ยวมีคู่สระเสียงสั้นและสระเสียงยาวเช่นเดียวกับสระในภาษาไทย

ตารางที่ 2 สระในภาษาญัฮกุ้ร

ส่วนของลิ้น / ระดับลิ้น	ไม่ห่อปาก				ห่อปาก	
	หน้า		กลาง		หลัง	
	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว
สูง	i <อิ>	i: <อี>	<อึ>	<อือ>	u <อุ>	u:<อู>
กลาง	e <เอะ>	e: <เอ>	ə <เอิอึ>	ə: <เออ>	o <โอะ>	o: <โอ>
ต่ำ	ɛ<แอะ>	ɛ: <แอ>	a<อะ>	a:<อา>	<เอาะ>	<ออ>

สระประสม 3 เสียง เป็นการเคลื่อนเสียงจากสระสูงมายังสระกลางคือ i iə uə และไม่มีความแตกต่างระหว่างเสียงสั้น และเสียงยาว เช่นเดียวกับสระประสมของภาษาไทย

i i u

ə

iə iə uə

ตัวอย่างคำพื้นฐานในภาษาญัฮกุ้ร

Câ:	‘กิน’	kul	‘ให้’
thƐh	‘เป็น’	hî:	‘บ้าน’
do:ŋ	‘หมู่บ้าน’	phrna̤	‘น้ำพริก’
j :ŋ	‘ยาย’	pe:	‘ตา’
cawa:j	‘ลุง’	cham m	‘ป้า’
n i	‘น้อง’	pha	‘พ่อ’
mƐ	‘แม่’	p :ŋ	‘พี่’
po:ŋ	‘ข้าวสุก’	chur	‘หมา’
chƐc	‘ผลไม้’	phra̤:t	‘กล้วย’
chƏj	‘เจ็บ’	chim	‘เลือด’

ลักษณะน้ำเสียง ภาษาญัฮกุ้รเป็นภาษาที่ใช้ลักษณะน้ำเสียง (Voice quality) ในการแยกความหมายมิใช่ภาษาที่มีวรรณยุกต์ดังเช่นภาษาไทย กล่าวคือคำในภาษาญัฮกุ้รมีลักษณะของน้ำเสียงใหญ่ ทุ้ม ต่ำ หรือน้ำเสียงเล็กใส และค่อนข้างสูง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

chur <ชุ้ร>	‘หมา’	chṳr <ชุ่ร>	‘แมลง’
lƐc<cho:k><แล้จ โช่ก>	‘ดึง’	lƐ̤c <แล่จ>	‘รั่ว’
ne:c <เน้จ>	‘ลึก’	ne̤:c <เน่จ>	‘ผ้า’

<u>การกำหนดตัวหนังสือญัฮกุ้ร เป็นตัวเขียน โดยแบ่งตามลักษณะเสียงพยัญชนะไทย</u>

สารานุกรมภาษาชาวบน[27] ได้ระบุถึงพยัญชนะ สระ และความหมายของคำต่างๆ โดยกล่าวได้ดังนี้

1. พยัญชนะต้นมี 19 ตัว ได้แก่

ก ค ง จ ช ญ ด ต ท น บ ป พ ม ย ร ล ว อ

[27] สารานุกรมภาษาชาวบน, เครือข่ายชาวบน อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 3 พยัญชนะต้น

พยัญชนะต้น	คำอ่าน	ความหมาย
ก	ก่ะ	ปลา
ค	คุ่ย	กุ้ง
ง	เงียก	ฟัน
จ	จีญ	ช้าง
ช	ชุร	สุนัข
ญ	โญก	แร้ว
ด	ดิญ	กระบอกใส่น้ำ
ต	ติ่	แผ่นดิน
ท	ที่	เต่า
น	ฮนิ่	หนู
บ	บูน	มีด
ป	ปัช	อีแก้ง
พ	พอง	ไข่
ม	ฮมัด	ตา
ย	ยุลยุล	ชะนี
ร	รูย	แมลง
ล	ลุล	น้ำเต้า
ว	วั่ด	วัด
อ	อิ่ญ	อึ่งอ่าง

2. พยัญชนะควบกล้ำมี 27 ตัว ได้แก่

กร ตร ปร พร คร คล ทร ลพ กว ศว จร มล ฮร ฮล ฮว ฮม ฮน ฮง ฮึบ ฮึป ฮึพ ฮึด ฮึต ฮึช ฮึจ ฮึท ฮึก

ตารางที่ 4 พยัญชนะควบกล้ำ

พยัญชนะควบกล้ำ	คำอ่าน	ความหมาย
กร	กราย	กวาด
ตร	ตรุยตรุ	ผู้ชาย
ปร	เปรียง	ควาย
พร	เพรา	ภรรยา
คร	เครา	ขัน
คล	คลีญ	ยาว
ทร	ทรัง	เขาสัตว์
ลพ	เพลียด	ดำ
กว	กะว่าง	ปา
ศว	คว่ะ	อาย
จร	จรัญ	หั่น
มล	ลุล	น้ำเต้า
ฮร	ฮรอก	คางคก
ฮล	ฮลู่ก	ต้ม
ฮว	ว่ะ	เนื้อ
ฮม	ฮมวจ	มด
ฮน	ฮนูย	ลิง
ฮง	ฮงุย	ยา

3. พยัญชนะตัวสะกดมี 14 ตัว ได้แก่

ก จ ด บ ง น ม ญ ว ย ฮ ร ล ต

ตารางที่ 5 พยัญชนะตัวสะกด

พยัญชนะตัวสะกด	คำอ่าน	ความหมาย
ก	เงียก	ฟัน
จ	ฮมวจ	มด
ด	ฮมัด	ตา
บ	ครับ	เมล็ด
ง	ชวง	ขวาน
น	บูน	มีด
ม	ฮึเจียม	นก
ญ	ฮึเปญ	เสือ
ว	คาว	กบ , เขียด
ย	รูย	แมลงวัน
ฮ	ริ่ฮ	รากไม้
ร	ชุร	สุนัข
ล	ลุล	น้ำเต้า
ช	ปัช	อีเก้ง

4. สระมี 23 ตัว ได้แก่

อะ อา อิ อี อึ อือ อุ อู เอะ เอ แอะ แอ โอะ โอ เออะ เออ เอาะ ออ อำ เอา เอีย เอือ อัว

ตารางที่ 6 สระในภาษาญัฮกุ้ร

สระ	คำ	ความหมาย
อะ	ก่ะ	ปลา
อา	ปาง	ปาก
อิ	ดิญ	กระบอกใส่น้ำ
อี	จีญ	ช้าง
อึ	กะอึล	แตงกวา
อือ	กะทือ	ต้นกะทือ
อุ	คุ่ย	กุ้ง
อู	บูน	มืด
เอะ	ตะเพ็ฮ	ยุ้งข้าว
เอ	เน่ล	ผ้า
แอะ	แชฮ	ม้า
แอ	แชร	นา
โอะ	โช่ะ	ข้าวเปลือก
โอ	แช็จโตรก	มะม่วง
เออะ	เคลิง	มาก
เออ	ฮึเชอ	กะเชอ
เอาะ	กะด็อบ	หัว
ออ	พอง	ไข่
อำ	ตัมชุ่	ต้นไม้
เอา	เบา	อ้อย
เอีย	เปรียง	ควาย
เอือ	เรื่อ	เรือ
อัว	กะตวร	หู

5. ความหมายภาษาญัฮกุ้รแยกเป็นหมวด

5.1 หมวดญาติ

ตารางที่ 7 ความหมายของภาษาญัฮกุ้รในหมวดญาติ

คำศัพท์	ความหมาย
เปญู	ตา , ปู่
ยอง	ยาย , ย่า
จวาย	ลุง
ชมอม	ป้า
พ่ะ	พ่อ
แม่ะ	แม่
มาม	น้องชายของพ่อ
โองแม่ะ	น้องหญิงของแม่
โองมอม	น้องหญิงของพ่อ
ปอง	พี่
อืนจิ่	น้อง
เยา	พี่เขย
เนียม	พี่สะใภ้
กวน	ลูก
คมาน	ลูกเขย
กวนอวย	ลูกสะใภ้
เจา	หลาน (ลูกของลูก)
คมูนหลาน	ลูกของลุงป้าน้าอา

5.2 หมวดอวัยวะ

ตารางที่ 8 ความหมายของภาษาญัฮกุ้รในหมวดอวัยวะ

คำศัพท์	ความหมาย
กะด็อบ	ศีรษะ
ชอก	ผม
ฮาย	หน้าผาก
คิว	คิ้ว
ฮมั่ด	ตา
ชุงมฮอ	จมูก
ตะบัล	แก้ม
กะตวร	หู
ปาง	ปาก
เงียก	ฟัน
ฮึตาก	ลิ้น
ก่อะ	คอ
ผะฮนะ	ไหล่ บ่า
ชุงลัก	แขน
เก่น	ศอก
แตย	มือ
ฮึปุยแตย	นิ้วมือ
ปุยแตยปะจิด	นิ้วกลาง
ปุยแตยจะลัด	นิ้วชี้
ปุยแตยอาโต	นิ้วโป้ง
ชอก	ขน
แหยม , เต่าะ	นม
พุง	ท้อง
ปะนิ	สะดือ
กะตอน	เอว

5.3 หมวดจำนวนนับ

ตารางที่ 9 ความหมายของภาษาญัฮกุ้รในหมวดจำนวนนับ

คำศัพท์	ความหมาย
มวย	หนึ่ง
บาร	สอง
ปี	สาม
ปัน	สี่
ชุน	ห้า
ตะเรา	หก
ฮีป่อะ	เจ็ด
ฮีจาม	แปด
ฮีจิด	เก้า
จัซ	สิบ
จัซมวย	สิบเอ็ด
บารชวย	ยี่สิบ
บารชวยมวย	ยี่สิบเอ็ด
ปี่ชวย	สามสิบ
ปันชวย	สี่สิบ
ชุนชวย	ห้าสิบ
ตะเราชวบ	หกสิบ
อีป่อชวย	เจ็ดสิบ
ฮีจามชวย	แปดสิบ
ฮีจิดชวย	เก้าสิบ
มวยโชก	หนึ่งร้อย
มวยพัน	หนึ่งพัน

5.4 หมวดปี

ตารางที่ 10 ความหมายของภาษาญัฮกุ้รในหมวดปี

คำศัพท์	ความหมาย
ฮนามฮนิ่	ปีชวด
ฮนามฮึโชง	ปีฉลู
ฮนามฮึเปญ	ปีขาล
ฮนามตันชาย	ปีเถาะ
ฮนามโชรมอ่ะโต	ปีมะโรง
ฮนามโชรมงีดิจ	ปีมะเส็ง
ฮนามแชฮะ	ปีมะเมีย
ฮนามแพ่ะ	ปีมะแม
ฮนามฮนุย	ปีวอก
ฮนามชาง	ปีระกา
ฮนามชุร	ปีจอ
ฮนามคิ่ลจ	ปีกุน

5.5 หมวดสัตว์

ตารางที่ 11 ความหมายของภาษาญัฮกุ้รในหมวดสัตว์

คำศัพท์	ความหมาย
จีญ	ช้าง
เปรี้ยง	ควาย
คลีจ	หมู
กาวโจก	นกยูง
ดากจัร	ชะมด
โปรก	กระรอก
ปูร	นกเขา
ตะบุง	กวาง
ปัซ	เก้ง
ฮน่า	กระแต
ตันชาย	กระต่าย
อึค่อก	นกเงือก
ลำเนียง	เม่น
คะฮนูย	ลิง
ยุลยุล	ชะนี
ฮึเปญ	เสือ
ฮึบอง	เสือเหลือง
อึทีญ	กระทิง
ฮึเจียมชะคี่ด	นกขุ่ม
คลุก	ไก่พยาลอ
ฮึโซง	วัว
ตุแก	ตุ๊กแก
ฮึตับ	ตั๊กแตน
ฮรูย	แมลงวัน
กงกัย	แมงกะทืง

ตารางที่ 11 (ต่อ)

คำศัพท์	ความหมาย
กัลอ๊าก	อีกา
แซ่ฮ	ม้า
ม่องม้อง	แมงหวี่
ชาง	ไก่
ทา	เป็ด
ฮนี่	หนู
ชีรญ	ค้างคาว
คะญูอง	กระจง
เลียงเลียง	เหยี่ยว
เกรญ	นกกระหริ่ง
ฮึเจียมแคก	นกแขก
ปัลคุม	นกเปล้า
ฮึพูล	นกเขาเขียว
ตะก็วด	ตะกวด
ทะวี่	เต่าพาบ
เทียร	นกหัวขวาน
ลาง	นกหัวหงอก
คีรคีร	ตะขาบ
กะทวย	แมงป่อง
ฮมวด	มด
คะมุม	หมี
ฮึญัล	นึม
มรวจ	ผึ้งโพรง
ช่าย	ผึ้ง
กะเดญ	ปลาดุก
กะอึลวน	ปลาช่อน
ทงโทง	ปลาไหล

ตารางที่ 11 (ต่อ)

คำศัพท์	ความหมาย
ก่ะงัม	ปลากลั้ง
มะปาร	บ่าง
คะยาม	จระเข้
ตรูน	นกกะทาดง
ฮึตาม	ปู
ฮึโล่ะ	หอย
ตัลชอง	เหี้ย
จำพรูน	จิ้งเหลน

5.6 หมวดสิ่งของเครื่องใช้

ตารางที่ 12 ความหมายของภาษาญัฮกุ้รในหมวดสิ่งของเครื่องใช้

คำศัพท์	ความหมาย
ฮึดุ่ล ย่ากโซ่ระ	ครก
ฮวีร โคมโซ่ระ	กระด้ง ฟัดข้าว
คะน้อน	โอ่งน้ำ
ฮึบาย ตอมโปง	หม้อหุงข้าว
ทุ่ย	ชาม
ทะน็อก	ตะวัก
คลัฮโตกด้าก	ขันตักน้ำ
แจฮฮึบุย	ไหปลาร้า
บุน	มีด
กะช่ะ	ตะกร้า
เน่จคะนูน	ผ้าถุง , ผ้านุ่ง
พลุง	กูย (กระเชอ)
ชวง	ขวาน

ตารางที่ 12 (ต่อ)

คำศัพท์	ความหมาย
ทูร	ลอบ
ฮึโรง	หวด
ฮึแดญ	เบ็ด
ฮึร่าย	ไม้กวาด
กะมัด	ไฟ
กะเวียน	เคียว
ห่ะ	หน้าไม้
มอน	หมอน
ฮึฮาร ฮล่ายปูน	เสื่อปูนอน
ฮึฮุรกะมัด...	เตาไฟ
ฮม่อะโพว	ก้อนเซ้า
อวย	ฟืน

5.7 หมวดพืช

ตารางที่ 13 ความหมายของภาษาญัฮกุ้รในหมวดพืช

คำศัพท์	ความหมาย
ตัมกร้อม	ต้นไม้แดง
ตัมทะนอง	ต้นประดู่
ตัมปีน	ต้นมะค่าโมง
ตัมดวน	ต้นลำดวน
ตัมโตรก	ต้นมะม่วง
ตัมแชดแขลน	ต้นพุทราดง
ตัมระเงียง	ต้นแตว
ตัมครอง	ต้นตะกรอง
ตัมพลวด	ต้นตะแกแสง

ตารางที่ 13 (ต่อ)

คำศัพท์	ความหมาย
ตัมม็อค	ต้นกระบก
ตัมตราด	ต้นสแบง
ตัมกอก่อฮ	ต้นมะแต้
ตัมชะละมัน	ต้นมะแงว
ตัมพูง	ต้นเป้า
ตัมสะดิว	ต้นปอหู
ตัมเกลื้อง	ต้นหว้า
ตัมรัง	ต้นเต็ง
ตัมฮึจาย	ต้นนนทรี
ตัมยอ	ต้นยอ
ตัมคูณ	ต้นคูณ
ตัมบูร	ต้นชวา
ตัมแซดคู้ง	ต้นมะพร้าว
ตัมอร่วย	ต้นฝื่น
ตัมโช้กโพรก	ต้นปอแดง
ตัมแชรย	ต้นไทร
ตัมพร่าด	ต้นกล้วย
ตัมกะอีล	ต้นมะกอก
ตัมชะลัซ	ต้นตะเคียน
ตั้มก้าวปี	ต้นลั่นทม
ตัมทูญระเดซ	ต้นไผ่ลวก
ตัมทูญชะล่ะ	ต้นไผ่หนาม
ตัมทูญชุก	ต้นไผ่บง
ตัมตะลูย	ต้นมะขาม
ตัมฮีท่วด	ต้นมะขามป้อม
ตัมคลุ้ง	ต้นพวง
ตัมพรัง	ต้นฝรั่ง

ตารางที่ 13 (ต่อ)

คำศัพท์	ความหมาย
ตัมฮึโคล	ต้นกระโดน
ตัมชะรัร	ต้นตะแบก
ตัมกัลเมิง	ต้นลิ้นฟ้า
ตัมแชดชรอง	ต้นหมาก
ตัมอะรี่ฮ	ต้นหวาย
ตัมฟาย	ต้นมัน
ตัมลี	ต้นข้าวโพด
ตัมลีโงก	ต้นข้าวฟ่าง
ตัมผาก	ต้นเดือย
ตัมละเงา	ต้นงา
ตัมตระอ้อง	ต้นมะเขือ
ตัมพรุจ	ต้นผักหวาน
ตัมวังทลาย	ต้นตะไคร้
ตัมปะวีน	ต้นข่า
ตัมปะแก้ว	ต้นพริก

วัฒนธรรมการแต่งกาย

ในสมัยอดีตชาวญัฮกุ้รมีเครื่องแต่งกายชุดพื้นเมืองประจำกลุ่ม ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ด้านการแต่งกายของชาวญัฮกุ้ร ผู้หญิงจะใส่เสื้อพ้อกหรือเสื้อเก๊าะ (เป็นชื่อเฉพาะที่ใช้เรียกเสื้อพื้นเมืองของชาวญัฮกุ้ร) มีลักษณะเป็นเสื้อแขนกุดทรงสี่เหลี่ยม ผ่าคอตรงกลางและตกแต่งด้วยการใช้ด้ายสีสดเย็บเดินเส้นรอบคอรอบแขนและเดินเส้นข้างลำตัว ด้ายที่เย็บรอบคอนั้นถ้าเหลือจะปล่อยเป็นเส้นยาวไว้ด้านหลังโดยไม่ตัดทิ้ง สีของเสื้อนิยมใช้สีดำหรือสีน้ำเงินเข้ม สำหรับผ้านุ่งจะนุ่งผ้าถุงยาวกรอมน่องแบบผ้าถุงทั่วไปแต่จะใช้ผ้าสีพื้นสีสดใสมานุ่งและปล่อยชายพกไว้ด้านข้าง ผ้าที่นำมาทำเครื่องแต่งกายจะซื้อมาจากพ่อค้าชาวทุ่ง โดยเมื่อก่อนพ่อค้าที่นำผ้ามาขายส่วนใหญ่จะมาจากบ้านโคก บ้านเพ็ชร บ้านชวน อำเภอบำเหน็จณรงค์ โดยผ้าที่ซื้อมาเป็นผ้าฝ้ายปั่นเป็นผืนธรรมดาแล้วชาวญัฮกุ้รจะนำมาย้อมสีธรรมชาติ เช่น สีครามแล้วนำมาตัดเย็บด้วยมือมีผ้าสไบพาดไหล่ นิยมเจาะใบหูกว้าง

และไว้ผมยาวแล้วเกล้ามวย ใส่เครื่องประดับเงินประกอบด้วยตุ้มหู สร้อย กำไล และมีตุ้มหูอีกรูปแบบหนึ่งที่นิยมใส่ คือตุ้มหูที่ทำจากไม้ติดกระจก ซึ่งชาวญัฮกุ้รเรียกว่า กะจอน

<u>ภาพที่ 25</u> การแต่งกายชุดพื้นเมืองของชาวญัฮกุ้ร

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ พิพิธภัณฑ์ชาวญัฮกุ้ร บ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

<u>ภาพที่ 26</u> การแต่งกายของผู้หญิงด้านหน้า

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ พิพิธภัณฑ์ชาวญัฮกุ้ร บ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

<u>ภาพที่ 27</u> การแต่งกายของผู้หญิงด้านหลัง

หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ พิพิธภัณฑ์ชาวญัฮกุ้ร บ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

สำหรับผู้ชาย เดิมจะแต่งกายด้วยการนุ่งโสร่งและผ้าโจงกระเบน โดยจะมีลักษณะการนุ่งโจงกระเบนที่แตกต่างกันตามช่วงอายุ คือ ผู้ชายวัยหนุ่มจะนุ่งโจงกระเบนหางเรียวซึ่งเรียกว่า โจงกระเบนหางแย้สำหรับผู้ชายที่แต่งงานมีครอบครัวแล้วจะนุ่งโจงกระเบนหางแบนซึ่งชาวญัฮกุ้รเรียกโจงกระเบนหางช้าง ส่วนผู้ชายที่มีอายุมากจะนุ่งโจงกระเบนหางยานที่เรียกว่าโจงกระเบนลอยชาย แต่ในปัจจุบันนี้ไม่มีการนุ่งโจงกระเบนแล้ว ยกเว้นโสร่งยังมีการนุ่งกันในกลุ่มคนแก่

<u>ภาพที่ 28</u> การแต่งกายชุดพื้นเมืองของชาวญัฮกุ้ร

หมายเหตุ: ภาพจากอนุสาร อสท ฉบับที่ 12 ปีที่ 42, กรกฎาคม 2545

ปัจจุบันนี้ชุดพื้นเมืองของชาวญัฮกุ้ร ที่เคยสวมใส่กันมาแต่เดิม ไม่นิยมดังแต่ก่อน แต่จะนำมาใส่กันเฉพาะช่วงเทศกาล โดยเฉพาะเมื่อถึงเทศกาลทำบุญหอดอกผึ้งจึงจะมีโอกาสนำมาใส่ครั้งหนึ่ง และจะนำมาสวมใส่กันเฉพาะผู้เฒ่าผู้แก่เท่านั้น ส่วนหนุ่มสาว หรือเด็ก ก็จะไม่ใส่เลย

ลักษณะการแต่งกายปัจจุบันของชาวญัฮกุ้รเป็นการรับเอาวัฒนธรรมการแต่งกายสมัยใหม่จากภายนอกเข้าไปใช้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เห็นได้จากการที่ชาวบ้านหันมาแต่กายด้วยเสื้อผ้าตามสมัยนิยม เช่น เวลาปกติเด็กเล็กจะใส่เสื้อยืดกางเกงขาสั้น คนหนุ่มสาวจะนิยมใส่กางเกงยีนส์หรือกางเกงขายาวเสื้อยืด เสื้อเชิ้ต คนแก่รุ่นพ่อแม่และตายาย ผู้หญิงใส่เสื้อคอกระเช้า เสื้อแขนกระบอก นุ่งผ้าถุงลายไทยหรือลายปาเต๊ะ ผู้ชายใส่เสื้อแขนสั้นคอกลมหรือเสื้อคอเชิ้ต นุ่งโสร่งหรือสวมกางเกงขายาวหรือขาสั้นมีผ้าขาวม้าคาดเอวและพาดไหล่

เพื่อป้องกันไม่ให้วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวญัฮกุ้รสูญหายไป ทางกรรมการเครือข่ายชาวบนจึงพยายามหาวิธีอนุรักษ์ชุดพื้นเมืองเอาไว้ ด้วยการรณรงค์ให้ชาวบ้าน และเด็กนักเรียนหันมาสวมใส่ในโอกาสงานประเพณีต่างๆ นอกจากนั้นยังหาวัตถุดิบมาให้แม่บ้านชาวญัฮกุ้รตัดเย็บชุดพื้นเมืองแล้วหาตลาดให้จำหน่ายด้วย

<u>ภาพที่ 29</u> การแต่งกายของผู้ชายในปัจจุบัน
หมายเหตุ: ถ่ายเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2546 ณ วัดบ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

<u>ดนตรีและการละเล่น</u>

ในด้านดนตรีนั้นเดิมชาวญัฮกุ้รมีบทเพลงและการละเล่นของตนเองโดยจะเล่นในเวลาว่างจากการทำงานหรือเล่นในเวลากลางคืน เพลงร้องและการละเล่นพื้นบ้านของชาวญัฮกุ้รมีหลายชนิดและเป็นลักษณะเฉพาะตัว เช่น เพลงกล่อมลูก เพลงรำวง ป้ะเร่เร่ และการเป่าใบไม้ เป็นต้น

เพลงกล่อมลูกของชาวญัฮกุ้รนั้นใช้ร้องเวลาต้องการกล่อมให้ลูกอ่อนหรือทารกนอนหลับ โดยเป็นเพลงร้องสั้นๆ ร้องเป็นภาษาญัฮกุ้ร ในปัจจุบันไม่มีใครนำมาใช้กล่อมลูกเหมือนเมื่อก่อน แต่จะกล่อมลูกด้วยวิธีเปล่งเสียง อือ หรือเออ ยาวๆ เบาๆ จึงไม่สามารถหาผู้ร้องเพลงกล่อมลูกให้ฟังได้ แต่ยังพอหาเนื้อเพลงกล่อมลูกมาเป็นตัวอย่างได้ ดังนี้

เพลงกล่อมลูก 1[28]

(คำร้อง) อ้าก เอย อ้าก เอ้ย อ้าก เออ เอ้อ เออ เอ้อ ...โลง จะ บ็อก พุง อี นาง เน้อ ปูน เลื้อง เอ้ย อ้าก อ้าก เอย...อา หน่า แด กุน กุ้ย กุน กุย....บ่า เด บ่า เด้... อา ไง บ่า เด้ บา เด อา กุน เม.....อ้าก โลง จะ บ็อก พุง อือ ... ก้อ เม กอ เม อ้าก เอ้ย เอย

[28] ปรีชา อุยตระกูล และ กนก โตสุรัตน์ : การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย : ชาวบน (เนื่องจากปัจจุบันไม่มีผู้ร้องได้ จึงไม่สามารถรู้ทำนองเพลงและถอดโน้ตเป็นทำนองได้)

(คำแปล) กา เอย กา เอย กา เอย...มา จิก ท้อง อีนาง อยู่ในอู่เนอ...ไอ้นาย ยัง ไม่ ทัน หลับ หลับ เสีย เด้อ นาย เอย...กา จะ มา จิก ท้อง

เพลงกล่อมลูก 2

(คำร้อง)	เท่ง เท่ง ตานชาย หลูกยำ	พะเพะป้า เพเกิดโลงเอง
	เท่ง เท่ง โหมก โหมก	ด้ากลาดโคก ตานชายลอยก้อ
	ชูลปะต๊ะงอ	กึดก้อเท่งโหมก
(คำแปล)	เท่ง เท่ง กระต่ายต้มยำ	พ่อมึงทำให้เกิดมาเอง
	เท่ง เท่ง โหมก โหมก	น้ำราดโคก กระต่ายลอยคอ
	หมาหางงอ	กัดคอเท่งโหมก

นอกจากเพลงกล่อมลูกแล้ว ยังมีเพลงรำวงที่ใช้ร้องเล่นกันเพื่อฟ้อนรำสนุกสนาน โดยร้องเป็นภาษาชาวบน ดังตัวอย่าง เช่น

1. ฮมัดฮมองฮมัด (ตามองตา)

(คำร้อง) ฮมัด มอง ฮมัด สายมั่ดหล่อดมุ่ดมองจะก้อ ชะดึมตุ๊เชียวแคร่ ก่ะเดิบญุม น่ะตีร ไวยก่อก ติร๊น่ะตะลิงไวยก่อกูตะลิ่ง เพราะไวยออดโคงเพ่ะกู้โค่ะตุ่ฮ เพ่ะฮ ก่องึมเม่จกะแว่ะฮเออยกาว ตุ่ฮ เพ่ะ เตาะโลง

(คำแปล) ตามองตา สายตาก็จ้องมองกัน รู้สึกเสียวซ่านหัวใจ
จะรักฉันก็ไม่รัก จะหลงฉันก็ไม่หลง เพราะฉันอดโค้งเธอไม่ได้
เธอช่างงามวิไล เธอช่างงามวิไล เหมือนดอกไม้ที่เธอถือมา เหมือนดอกไม้ที่เธอถือมา

2. (ไม่มีชื่อเพลง)

(คำร้อง) ไวย เจ้า นั่ง คะม้า กะทุม พอกไต้ ทะวุ้ด เอิ้ง คะนั่ม โอ้ย กำ เวร ดอก เวย กะด๊ะ มั๊ด ไพร กะทื่น ตอ เพรียด นะคืน อั่นไร เจียด พึก แพรม กั้ง เตร้า โอ้ย คืน เจ้า เอย ดอก เวย

(คำแปล) ฉันมาจากไร่ ห่อเสื้อแขวนลืมไว้กระท่อม โอ้ยกรรมเวรดอกเว้ย ดูตาฝนมืดจนดำ จะกลับไปเอากลัวเปียกกลางทาง โอ้ยกลับบ้านเอย

การละเล่นอีกอย่างหนึ่งที่นิยมเล่นกันคือ การเป่าใบไม้ให้เป็นเพลง โดยจะนำใบไม้ที่มีลักษณะปลายเรียว เช่น ใบลำดวน หรือใบนางแย้ม มาวางไว้ระหว่างริมฝีปากในลักษณะคาบไว้ แล้วเป่าลมออกจากช่องปากคล้ายกับผิวปากให้ผ่านใบไม้จะได้เสียงที่เกิดจากการสั่นสะเทือนของใบไม้ที่ถูกลมโดยมีทำนองตามที่กำหนดด้วยริมฝีปาก ซึ่งการเป่าใบไม้นั้นเป็นการเป่าเล่นเพื่อความเพลิดเพลิน เสียงลมที่เป่าออกมานั้นผู้เป่าจะเป่าตามคำพูดที่คิดเอาไว้ ซึ่งผู้เป่าจะเป็นผู้รู้ความหมายของเสียงที่เป่าเพียงคนเดียว โดยคำที่เป่าออกมานั้นอาจจะเป่าแทนคำพูดจีบสาว หรือ การพูดคำสั้นๆ หรือเป็นคำกลอน เช่นการเป่าเลียนแบบคำพูดเพื่อชวนกันกลับบ้านในตอนเย็น เช่น เป่าคำว่า “เถิด เจิว เว้ย เจิว เว้ย” แปลว่า “เถิด กลับ เถอะ กลับ เถอะ” เป็นต้น

การละเล่นอีกอย่างหนึ่ง คือ ฟ้อนบน หรือฟ้อนชาวบนเป็นการฟ้อนรำถวายพระสงฆ์หรือรำถวายมือ จากการพูดคุยกับชาวบ้านที่เคยเห็นบอกว่าไม่มีท่าทางอะไรมาก แต่ตอนนี้ฟ้อนไม่ได้แล้ว คิดว่าหายไปแล้วประมาณ 50-60 ปี

นอกจากนี้ยังมีเพลงป้ะเร่เร่ ซึ่งเป็นเพลงร้องในเวลาว่างจากการทำงาน โดยจะร้องโต้ตอบกันระหว่างชาย หญิง เนื้อหาการร้องเป็นการเกี้ยวพาราสี หรือจะร้องเป็นเรื่องราวอะไรก็ได้ เช่น ร้องในเรื่องของศาสนา หรือร้องในเนื้อหาของนิทานพื้นบ้าน ซึ่งจะขอกล่าวถึงรายละเอียดในบทต่อไป

ดนตรีและการละเล่นที่เป็นของชาวญัฮกุ้รดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ปัจจุบันได้สูญหายไปแล้วหลายชนิด จะมีเหลือให้เห็นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวญัฮกุ้รก็คือ ป้ะเร่เร่หรือเพลงกระแจ้ะ ซึ่งจะนำมาแสดงในงานประเพณีบุญหอดอกผึ้งโดยแสดงเป็นมหรสพประกอบการจัดงานในช่วงกลางคืนเท่านั้น ส่วนช่วงกลางวันของงานบุญหอดอกผึ้งจะมีการนำเอาการละเล่นและมหรสพสมัยใหม่มาบรรจุไว้ เช่น การจัดการแข่งขันชักคะเย่อระหว่างหมู่บ้าน การชกมวยทะเล และอื่นๆ ส่วนงานประเพณีทั่วไปนอกเหนือจากงานบุญหอดอกผึ้ง ชาวบ้านจะนิยมใช้มหรสพอื่นๆ เช่น หมอลำ ลิเก ภาพยนตร์ โดยเฉพาะหมอลำนั้น เป็นที่นิยมมากที่สุด เพราะชาวบ้านชอบความสนุกสนาน